

Rapport om Samfundsansvar

Sociale, miljømæssige og ledelsesmæssige
forhold i investeringerne

Den ubekvemme sandhed er, at vi er i gang med at tabe kampen imod klimaforandring.

Al Gore

Indhold

Forord	3
Om denne rapport	4
Om PBU	4
Mål med vores samfundsansvar	5
Indsatser og resultater	7
Social platform	13
Arbejdstager- og menneskerettigheder	14
Klima og miljø	17
Forretningsetik og god selskabsledelse	24
Appendiks	26

Forord

Investering med omtanke

Pædagogernes Pension (PBU) investerer vores medlemmers opsparing med omtanke og en høj grad af ansvarlighed i investeringerne. Vi har formået at gøre det med en samtidig varetagelse af vores hovedopgave, som er at sikre, at pædagogerne har en betryggende og konkurrencedygtig forrentning af deres pensionsopsparing.

PBU har en koncentreret portefølje med et lavt antal aktier. Det betyder, at vi endnu bedre kan stå på mål for det, vi gør, samtidig med, at vi med de større ejerandele i de enkelte virksomheder styrker mulighederne for at påvirke selskabernes adfærd.

Vi mener, det er afgørende, at vi formår at flytte alle vores investeringer i en mere ansvarlig og bæredygtig retning og dermed bidrage til en bedre verden. Klimaforandringernes påvirkning af vores investeringer er derfor et emne, som fylder meget i arbejdet med samfundsansvar. Det handler om at forstå risici for investeringerne af såvel fysisk klimaforandring som af omstillingen til en mere klimavenlig økonomi.

Vi har sat mål for, hvor meget vi skal reducere CO₂ i investeringerne, og vi er godt på vej i forhold til at opfylde vores langsigtede mål. Det er dels at være CO₂-neutrale senest i 2050, dels at grønne og klimavenlige investeringer skal udgøre mindst 15 % af de samlede investeringer i 2030.

Samlet set har PBU med sin klimastrategi opnået stærke rammer for en samtidig opfyldelse af afkastmålsætninger og bæredygtighedsmål. Vores medlemmer kan på vores hjemmeside løbende følge med i vores prioriteringer, og hvor langt vi er kommet hen mod målet.

Dialogen med vores medlemmer og medlemsdelegerede er helt central for mig. I 2023 afsluttede vi en diskussion om

pensionsselskabets muligheder for at investere i atomkraft. Diskussionen er blevet aktuel efter, at EU har godkendt atomkraft som en grøn energiteknologi.

Det var glædeligt at imødekomme de delegeredes ønske om at få en opdateret viden om de risici og muligheder, der følger med teknologiske nyudviklinger inden for atomkraft. PBU inviterede således en af Danmarks fremmeste eksperter fra DTU til at give sit ekspertbud på den fremtidige rolle for atomkraft i Europas og den øvrige verdens energiforsyning.

Oplægget gav anledning til mange spørgsmål og synspunkter, der viste både støtte til atomkraft fra en del af de medlemsdelegerede, men også en fortsat skepsis i forhold til en løsning af problemerne med en sikker og permanent opbevaring af radioaktivt affald. PBU har ingen planer om at investere i atomkraftprojekter, men vi vil fortsat kunne investere i energiselskaber, der har atomkraft som en del af deres energimix og i teknologiproducenter.

Krigen mellem Rusland og Ukraine fortsætter på sit 2. år. Det har givet anledning til diskussioner i EU om våbenproducenters bidrag til fred og demokrati og vigtigheden af en europæisk forsvarsindustri. PBU kan ikke undgå at blive berørt, og en vigtig drøftelse i delegeretforsamlingen gav tilbagemeldinger om fortsat støtte til en forsigtig og restriktiv tilgang til investering i våbenproducenter, der indebærer, at PBU ikke investerer i rene eller overvejende rene våbenproducenter.

Du kan finde mere om PBU's mål og resultater inde i rapporten. Jeg håber, at mine indledende ord har givet dig lyst til at læse videre.

Sune Schackenfeldt
Administrerende direktør

Om denne rapport

Rapport om Samfundsansvar 2023 giver en status over mål og resultater i arbejdet med samfundsansvar. Rapporten dækker perioden januar til december 2023.

I rapporten gør vi status over de områder, som vi har arbejdet særligt intensivt med, og de resultater, vi har opnået i arbejdet. Med rapporten opfylder vi samtidig den lovpligtige redegørelse for samfundsansvar og forpligtelsen til at rapportere i forhold til EU's disclosureregulering. Sammen med afsnittet om samfundsansvar i PBU's årsrapport udgør rapporten desuden grundlaget for opfyldelsen af PBU's udøvelse af aktivt ejerskab.

PBU's principper for udøvelsen af samfundsansvar er fastlagt dels i investeringspolitikken, som indgår i bestyrelsens forretningsorden, dels i vores politik for ansvarlig investering og aktivt ejerskab samt skattepolitik, som begge er tilgængelige på pbu.dk.

Rapporteringen handler ud fra et væsentlighedskriterium om investeringerne, som udgør det vigtigste forretningsområde i relation til varetagelsen af PBU's samfundsansvar. PBU opfatter arbejdet med samfundsansvar som en integreret del af investeringsvirksomheden.

Det er vores ambition at give et fyldestgørende billede af vores påvirkninger af det omgivende samfund og at fortælle åbent om de udfordringer, som vi løbende er konfronteret med i investeringsvirksomheden. Rapport om Samfundsansvar suppleres af indhold på pbu.dk, hvor information og statistik om aktiv ejerskabsaktivitet løbende opdateres.

FN Global Compact udgør et vigtigt grundlag for varetagelse af vores samfundsansvar. Sammen med tilslutningen til de FN-støttede Principper for Ansvarlig Investering (PRI) og opbakningen til OECD's retningslinjer for multinationale selskaber er interessefællesskabet i Global Compact kernen i vores politik for ansvarlig investering og aktivt ejerskab. Politikken kan læses på pbu.dk/ansvarlighed.

Denne rapport findes på pbu.dk/ansvarlighed og på Global Compacts hjemmeside globalcompact.org.

Om PBU

PBU er arbejdsmarkedspensionsselskab for 127.067 pædagoger, hvoraf hovedparten er dækket af overenskomst mellem Børne- og Ungdomspædagogernes Landsforbund (BUPL) og Kommunernes Landsforening (KL).

PBU har aktiver for ca. 87 mia. kr., og vi har årlige indbetalinger fra medlemmerne på ca. 3,7 mia. kr. Pensionsselskabet investerer sine midler i børsnoterede aktier, obligationer, unoterede aktier, ejendomme, vedvarende energi, infrastruktur m.m.

Du kan læse mere om PBU og om året, der gik, i Årsrapport for Pædagogernes Pension 2023, som findes på pbu.dk.

FN Global Compact

Menneskerettigheder

Arbejdstagerrettigheder

Miljø

Antikorruption

Om Global Compact

Global Compact indebærer, at virksomheder støtter og implementerer et sæt kerneværdier på områderne menneskerettigheder, arbejdstagerrettigheder, miljøbeskyttelse og antikorruption.

De fire indsatsområder er formuleret i ti principper, som man kan læse mere om på Global Compacts hjemmeside unglobalcompact.org

Mål med vores samfundsansvar

PBU investerer med det mål at skabe de størst mulige pensioner til vores medlemmer – og det skal ske på en ansvarlig måde.

Den tankegang er bærende for varetagelsen af vores forpligtelser som ansvarlig investor. PBU vurderer, at der er en positiv sammenhæng mellem at drive en fremtidsrettet og bæredygtig forretning og evnen til at opnå et godt afkast.

Dialogen med medlemsdelegerede og menige medlemmer er vigtig. Vi ved fra vores medlemsundersøgelser, at det er vigtigt, at PBU investerer ansvarligt og bæredygtigt. Undersøgelserne viser også, at medlemmerne har en høj grad af tillid til den måde, hvorpå PBU arbejder med sit samfundsansvar. For medlemmerne er det vigtigste område i forhold til samfundsansvar børns rettigheder efterfulgt af klima, sundhed, miljøbeskyttelse og ansvarlig skat.

Overvågning af porteføljen

Vi overvåger løbende vores investeringsportefølje for at vurdere, om virksomheder bryder lovgivning eller internationale konventioner, og vi analyserer også, hvordan virksomheder er forberedt på at håndtere udfordringerne på det sociale, ledelsesmæssige og miljømæssige område. PBU har i det arbejde fokus på at påvirke virksomhedernes adfærd og forbedre deres standarder.

En koncentreret portefølje af børsnoterede aktier giver PBU mulighed for et indgående kendskab til de enkelte selskaber. Tankegangen bag den koncentrerede portefølje er at øge opmærksomheden om det enkelte selskab og opnå større vægt i vores aktive ejerskab.

Kun i de tilfælde, hvor en virksomhed ikke er modtagelig for vores argumenter, ikke viser vilje til forbedring, eller hvor der er tale om bevidste og gentagne handlinger, overvejer PBU eksklusion. PBU's eksklusionsliste, som er tilgængelig på pbu.dk, indeholder aktuelt 260 selskaber og spænder blandt andet over virksomheder med tilknytning til kontroversielle våben, våbenhandel i brud med internationale konventioner og virksomheder, som ikke opfylder deres klimaforpligtelser.

PBU's ESG-rammer og den koncentrerede portefølje gør, at PBU har de bedste forudsætninger for at undgå kontroverser og udfordringer, som andre pensionsselskaber oplever.

Investeringer i våben

Det er vigtigt for PBU, at vi investerer i overensstemmelse med medlemmernes værdier og interesser. Vi er kritiske over for, hvilke selskaber vi investerer medlemmernes penge i, og der er områder, som vi ikke vil investere i.

Ruslands invasion af Ukraine har medført en øget efterspørgsel efter våben. Danmark er et af flere lande, som donerer våben til Ukraines forsvarsindsats. Spørgsmålet har tillige været drøftet i PBU's delegeretforsamling. På den baggrund har PBU besluttet at fastholde de i forvejen strikse kriterier og betone, at pædagogernes opsparing ikke skal investeres i rene eller overvejende rene producenter af konventionelle våben.

PBU har i forvejen nultolerance over for kontroversielle våben som landminer, klyngebomber og atomvåben og screener sin portefølje for salg af våben til krigende parter i konfliktområder.

Som ansvarlig investor er PBU forpligtet til at respektere fundamentale menneskerettigheder og rettigheder på arbejdspladsen samt at beskytte det omgivende miljø og de mennesker, der er påvirket af investeringsaktiviteterne.

Sådan arbejder PBU med sit samfundsansvar:

- Global Compact og de FN-støttede Principper for Ansvarlig Investering (PRI) udgør grundlaget for vores relation til eksterne kapitalforvaltere og andre samarbejdspartnere. I sammenhæng udgør de to fællesskaber et internationalt og universelt grundlag for ansvarlig og bæredygtig virksomhedsdrift.
- Vi samarbejder med ligesindede pensionsselskaber for at øge vægten af vores indflydelse og for at gøre vores stemme gældende i de virksomheder, vi investerer i.
- Vi integrerer sociale, miljømæssige og ledelsesmæssige forhold (ESG) i investeringsprocessen på tværs af alle aktivklasser.

Tilslutning til PRI

PBU er tilsluttet de FN-støttede Principper for Ansvarlig Investering (PRI) og er dermed en del af det største fællesskab for institutionelle investorer, der tilslutter sig ansvarlig investering. PRI er et vigtigt omdrejningspunkt for diskussioner om ansvarlig og bæredygtig investering. Det er samtidig en organisation med stor opbakning fra danske pensionsselskaber og øvrige institutionelle investorer. Tilslutningen til PRI supplerer PBU's tilhørsforhold til Global Compact, hvis ti principper for ansvarlig

virksomhedsadfærd er en velegnet målestok for vurdering af virksomheder, som PBU investerer i.

I tillæg til den løbende overvågning af porteføljen og den individuelle dialog med virksomheder har PBU et antal projekter, som omfatter dialog med et større antal virksomheder, som har fælles udfordringer. Du kan læse mere om disse projekter fra side 15.

Indsatser og resultater

Dobbelt bundlinje

PBU arbejder med en dobbelt bundlinje i den måde, vi tænker og investerer på. Den dobbelte bundlinje betyder, at vi lægger samme høje vægt på afkast og ansvarlighed i investeringerne.

Det samtidige fokus på afkast og ansvarlighed indebærer, at vi med udgangspunkt i tyngden på børsnoterede aktier udbreder arbejdet med ansvarlighed til alle typer af investeringer: ejendomme, infrastruktur, obligationer, unoterede aktier m.m. Det indebærer samtidig, at vi gennemfører forundersøgelser af investeringers mulige sociale og miljømæssige påvirkninger, før vi beslutter os for at investere.

Arbejdet sker i en løbende proces med større inddragelse af eksterne kapitalforvalteres egne grundlag og forståelse af vigtigheden af ansvarlighed og bæredygtighed. PBU's grundlag bliver skrevet ind i forvalterkontrakterne, og der gennemføres løbende statusmøder med fokus på relevante ESG-forhold i porteføljevirksomhederne.

Den foreløbige erfaring viser, at det er muligt at højne vores eksterne kapitalforvalteres fokus på ESG-forhold. Erfaringen viser også, at det er vigtigt, at hensynet til den dobbelte bundlinje kommer ind i investeringsprocessen så tidligt som muligt. På den måde kan vi sikre, at forvalteren har det tydeligt på sin radar og er klædt på til at løfte sit ansvar for at undersøge investeringers mulige sociale og miljømæssige påvirkninger, før det besluttes at investere.

Transparens

PBU ønsker, at vores medlemmer forstår, hvilke prioriteringer og afvejninger der ligger til grund for investeringsvalg. Derfor tillægger vi transparens stor betydning. Store dele af vores portefølje fremgår af pbu.dk, så man helt ned på selskabsniveau kan se, hvad PBU investerer i. Derudover har vi et område på hjemmesiden, hvor medlemmerne løbende kan følge vores fremgang i forbindelse med bæredygtig

omstilling og grønne investeringer. På pbu.dk kan man også se, hvordan PBU har stemt på børsnoterede selskabers generalforsamlinger.

FN Global Compact

PBU har siden 2007 været medlem af Global Compact og løbende redegjort for fremskridt i arbejdet med de 10 principper inden for menneskerettigheder, arbejdstagerrettigheder, miljø og anti-korruption.

Principperne udgør rygraden i nærværende rapport. Fra 2024 overgår Global Compact til en online spørgeskema-baseret rapportering.

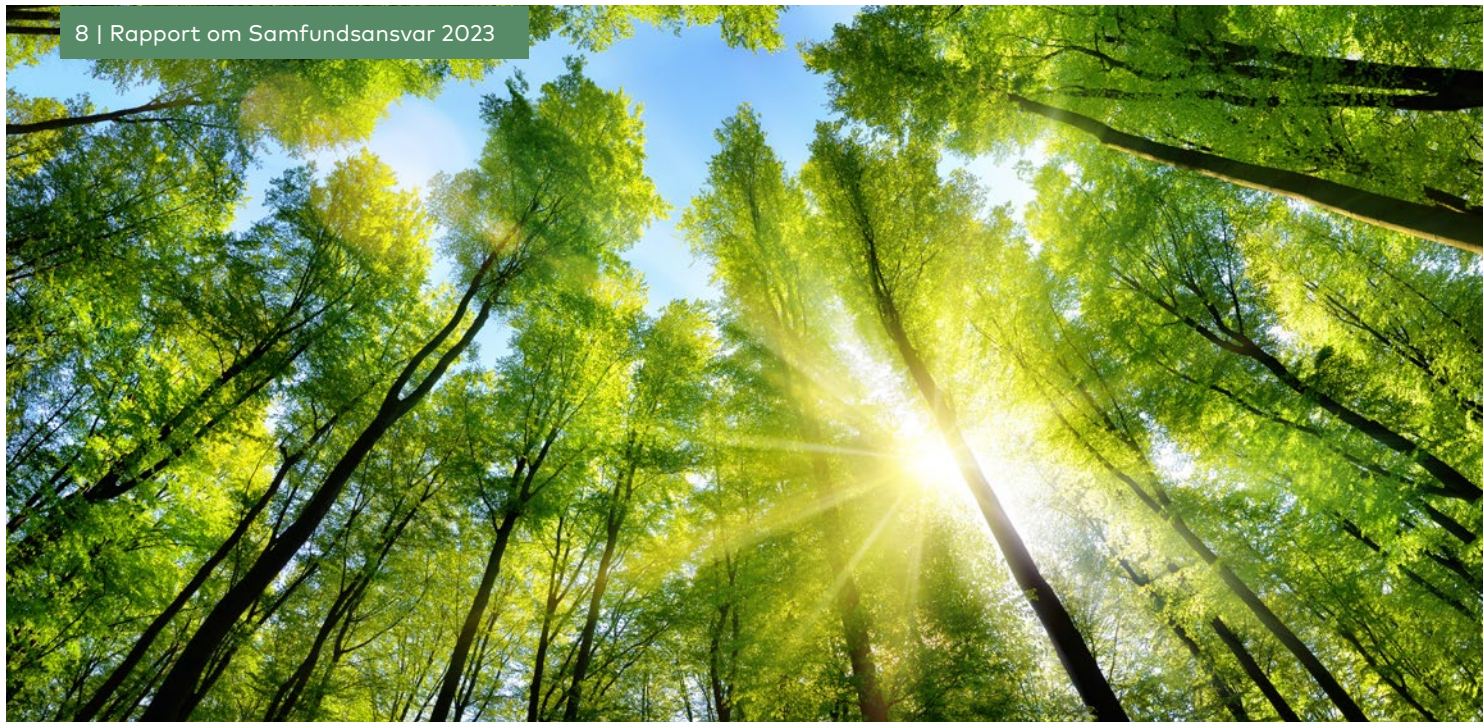
Det bliver spændende at se, hvilke nye muligheder i arbejdet med samfundsansvar, det nye rapporteringsformat giver for Global Compact og os som medlem.

Aktivt ejerskab

Aktivt ejerskab er kernen i PBU's arbejde med ansvarlighed. Det indebærer, at vi tager ansvar for vores investeringer og påvirker investeringerne i deres fulde levetid – fra idé til udførelse og drift.

PBU's mål med dialogdrevet aktivt ejerskab er at nedbringe vores investeringsmæssige risiko. Vi ønsker samtidig at skærpe selskabernes fokus på social, ledelsesmæssig og miljømæssig ansvarlighed.

I det følgende beskrives vores indsatsområder og resultater, og hvordan vi har stemt på virksomhedernes generalforsamlinger. Herefter går rapporten mere i dybden med de emner og virksomheder, som vores dialog har været koncentreret om i 2023.

EU-regulering

EU har gjort det lovpligtigt at redegøre for arbejdet med aktivt ejerskab, herunder at offentliggøre, hvordan man som investor har stemt på virksomhedernes generalforsamlinger. I 2022 rapporterede PBU desuden for første gang om investeringsernes vigtigste negative påvirkninger på klima, miljø, biodiversitet og sociale forhold.

Med EU-lovgivningen følger også, at PBU skal oplyse om bæredygtighedsrelaterede informationer i tilknytning til sit pensionsprodukt. Pensionspakken er kategoriseret som artikel 8, et delvist bæredygtigt produkt, hvor bæredygtighed er et blandt flere karakteristika, og hvor hensyn til fremme af sociale og miljømæssige karakteristika indgår i udvælgelsen og styringen af investeringerne, men hvor der ikke er bindende mål for bæredygtige investeringer (læs mere i appendiks).

PBU samarbejder i udøvelsen af vores aktive ejerskab med flere eksterne ESG-rådgivere. De rapporterer til os om virksomhedernes overholdelse af arbejdstager- og menneskerettigheder, miljø og klima samt forretningsetik og god selskabsledelse.

Hvert år definerer vi sammen med vores rådgivere et antal projekter, der er retningsgivende for dialogen med virksomheder. Samtidig identificerer vi de virksomheder, som dialogen koncentrerer om. Virksomhederne er udvalgt ud fra en individuel risikoscore, lande- og sektorrisiko samt deres vægt i vores portefølje. Dialogen er koncentreret om virksomheder med ringe fokus på ESG og virksomheder, der er involveret i alvorlige ESG-kontroverser.

I 2023 var vi i dialog med 136 virksomheder i porteføljen fordelt på 22 lande (Europa: 58 virksomheder; Nordamerika: 50 virksomheder; Asien: 22 virksomheder; Japan: 4 virksomheder; Andre: 2 virksomheder) inden for ESG-områderne:

E - Miljøbeskyttelse: Miljøledelse, klimaforandring og biodiversitet

S - Sociale forhold: Menneskerettigheder og arbejdsforhold

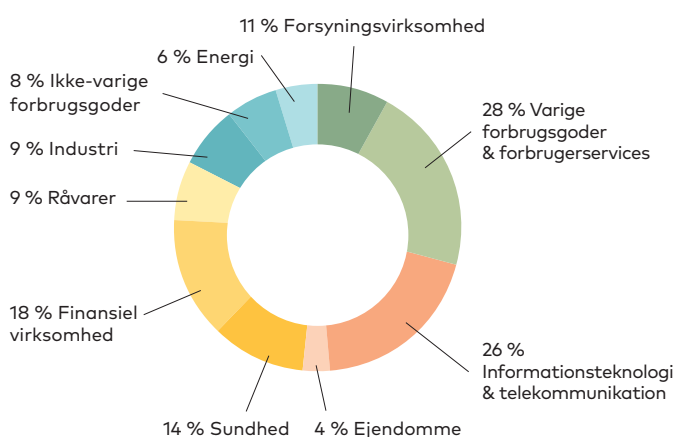
G - God selskabsledelse: Bestikkelse, korruption, gennemsigtighed og forretningsetik.

Dialogen har skabt 56 resultater, hvor vi kan påvise, at virksomheder har ændret adfærd. Et af resultaterne er Apple, som har gennemført deres første undersøgelse af den måde, de håndterer racelighed, men også civile rettigheder i bredere forstand med fokus på køn, etnicitet, seksuel orientering og handicap. Et andet resultat fra IT-industrien er kinesiske Alibaba Group Holding Ltd., som i forbindelse med sit lederskifte har adskilt rollerne som formand og adm. direktør. Det er et anliggende, vi har forsøgt at påvirke siden november 2022, og som PBU mener er det eneste rigtige i forhold til at beskytte virksomhedens værdier.

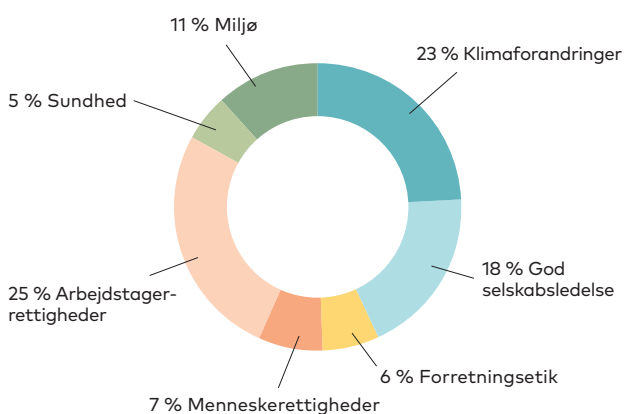
Vores hjemmeside indeholder en oversigt over igangværende virksomhedsdialoger. Af oversigten kan man se, hvad dialogen handler om, og om responsen på dialogen er god, tilstrækkelig eller dårlig. På udvalgte virksomheder er der en uddybet case om virksomhedens udfordringer og vores vurdering. Oversigten bliver opdateret årligt.

Dialogen fordelte sig på følgende sektorer:

Og spredningen på dialogområder var som følger:

Strategi for ansvarlige investeringer

- PBU's tilgang til social ansvarlighed bygger på aktivt ejerskab. Det er vores ambition at være en aktiv, kritisk og konstruktiv partner i de virksomheder, vi investerer i.
- Målet er at udfordre virksomhederne til at opbygge et stærkt beredskab for social, ledelsesmæssig og miljømæssig (ESG) ansvarlighed. Desuden er det målet at gøre virksomheder omstillingsparate til fremtidig markedsudvikling, statslig regulering og forventninger fra deres interessenter.
- Vi er i løbende dialog med virksomheder om brud på Global Compacts ti principper og om emner, der udfordrer virksomhederne.
- Salg af aktier baseret på utilstrækkelig håndtering af ESG-forhold kan ske, hvis virksomheder ikke lever op til PBU's ESG-rammer, eller hvis mulighederne for dialog er udtømte.
- PBU fremmer åbenhed og gennemsigtighed i vores investeringer og opdaterer løbende information om investeringer og stemmeafgivning på hjemmesiden.
- Den praktiske udmøntning af den overordnede strategi samt specifikke industri- eller virksomhedsforhold drøftes løbende.

Netværk om bæredygtighed og ansvarlig investering

PBU deltager aktivt i netværk, der fokuserer på investorers og virksomheders samfundsansvar. Vi anser det for centralt at dele viden og erfaringer.

Global Compact Network Denmark er et netværk under FN Global Compact. Formålet med netværket er at:

- Tilvejebringe et forum for erfaringsudveksling for medlemmer af Global Compact i Danmark
- Demonstrere god praksis
- Inspirere og assistere med implementeringen af Global Compacts ti principper.

Dansif er et netværksforum for professionelle investorer, rådgivningsvirksomheder og andre, der beskæftiger sig med ansvarlige investeringer i Danmark. Dansif blev etableret i 2008 med PBU som en af stifterne. PBU varetog formandsposten fra 2018-2021.

Institutional Investors Group on Climate Change (IIGCC) er en europæisk sammenslutning af investorer, der videndeler på klima- og energiområdet. IIGCC påvirker rammerne for investering i den fremtidige energiforsyning og påvirker virksomhedernes klimastrategier.

PRI er de FN-støttede principper for ansvarlige investeringer. Det er seks generelle retningslinjer for investorers arbejde med samfundsansvar.

Climate Action 100+ er et investorinitiativ rettet mod at sikre, at de største virksomhedsudledere af CO₂ tager de nødvendige skridt for at bekæmpe klimaforandringer.

Investor Alliance for Human Rights er en kollektiv investorplatform for ansvarlige investeringer funderet i respekt for menneskerettighederne.

Fagforeningsfrihed og retten til at forhandle løn kollektivt er en del af Pædagogernes Pensions værdigrundlag og et vigtigt element i vores tilslutning til FN Global Compact. Det kan vi ikke gå på kompromis med.

Sune Schackenfeldt
Administrerende direktør

Stemmeafgivning

Sådan holder vi virksomhedsbestyrelserne ansvarlige

Med beslutningen om at gå i dialog med virksomhederne om sociale, miljømæssige og ledelsesmæssige forhold følger en forpligtelse til at sætte sig ind i virksomhedernes strategi, ledelse og håndtering af ESG.

Vores stemmepolitik er i 2022 og 2023 blevet udbygget, så den er mere præcis omkring klima, biodiversitet og alvorlige arbejdstager- og menneskerettighedsemner. Sidstnævnte involverer ofte de mest sårbare lokalsamfund og har baggrund i internationale standarder og konventioner.

På generalforsamlingerne er der vigtige spørgsmål til diskussion med betydning for virksomhedernes ESG-risici og fremtidige evne til at skabe værdi og overskud. De fleste forslag er fremsat af virksomheden selv, og et mindre antal er fremsat af aktionærer. Aktionærforslagene handler i stadig større grad om virksomhedernes håndtering af ESG-problematikker.

I 85 % af forslagene stemte vi sammen med virksomhedens ledelse. I 15 % af forslagene stemte vi imod eller stemte hverken for eller imod. De vigtigste årsager til at stemme imod ledelsen handlede om valg af bestyrelsesmedlemmer, aflønning af direktører og bestyrelsesmedlemmer og stemmer for aktionærforslag. Alle stemmer imod ledelsen er blevet fulgt op af kontakt til virksomheden, hvor vi har redegjort for vores stemme.

Årsagen til, at vi har stemt imod genvalg af bestyrelsesmedlemmer, er, at de har siddet i bestyrelsen længe og derfor ikke kan betragtes som uafhængige. En anden årsag er, at et bestyrelsesmedlem sidder i mere end fire bestyrelser og derfor ikke vurderes at kunne passe sit hverv på en for PBU tilfredsstillende måde. Vi har fx stemt imod, når ledelsens samlede lønpakke var for stor i forhold til de opnåede resultater. Det samme har gjort sig gældende, når der ikke var sammenhæng imellem risikotagning og den incitamentsbaserede del af lønnen.

Stemmeafgivningen er i endnu højere grad blevet relateret til, hvordan virksomheden forholder sig til klimaudfordringerne. Hvis en virksomhed ikke har gjort tilstrækkelige fremskridt i forhold til Paris-aftalen, kan det derfor være en grund til ikke at stemme for genvalg af bestyrelsesmedlemmer eller ikke at godkende ledelsesaflønningen.

Hos PBU følges dialog og stemmeafgivning ad. Dialog bruges til at gøre det klart for en virksomhed, hvad vores stillingtagen til et bestemt emne er, før det kommer til eventuel afstemning. Hvis emnet kommer til afstemning blandt aktionærerne, så er stemmeafgivningen en måde at udtrykke tillid eller manglende tillid til virksomhedens ledelse. Dialogen kan efterfølgende anvendes til at forklare virksomheden vores stemme. Vores medlemmer kan via pbu.dk følge med i, hvad PBU har stemt.

Social platform

Arbejdet med social ansvarlighed

PBU har fokus på arbejdet med sociale forhold inden for følgende fire områder:

Ansvarlig skat

Vi vil:

- Gå i rette med virksomheder, der unddrager sig skat
- Fremme handlingsorienteret dialog
- Støtte relevante aktionærresolutioner
- Sikre, at PBU ikke medvirker til spekulation i udbyttebeskatning (PBU ophørte fra begyndelsen af 2018 helt med aktieudlån)

Kvinders rettigheder og ligeløn

Vi vil:

- Bekæmpe kønsspecifik diskrimination
- Fremme kvinder i ledelse
- Arbejde for lige adgang til det økonomiske liv
- Fremme bedre ansættelsesforhold

Børns rettigheder

Vi vil:

- Ikke acceptere farligt børnearbejde
- Påvirke virksomheder til at levere alternativer til børnearbejde
- Respektere nej til alle former for børnearbejde efter 2025
- Fremme adgang til livsvigtig medicin

Arbejdstagerrettigheder

Vi vil:

- Sikre basale arbejdstagerrettigheder
- Arbejde for fagforeningsfrihed
- Fremme leveløn
- Påvirke virksomheder til at bekæmpe moderne slaveri

PBU har fokus på virksomhedernes sociale forhold i udøvelsen af vores aktive ejerskab. Det sociale fokus træder ligeledes frem ved at lave direkte koblinger i vores investeringer mellem betoning af kvinders særlige udfordringer, arbejdstagerrettigheder og ansvarlig skat. Det sociale fokus har samtidig en tæt sammenhæng til FN's verdensmål.

PBU investerer blandt andet i mikrofinans også kendt som finansiell inklusion og i kvindeligt entreprenørskab i virksomheder ledet af kvinder og inden for brancher med et højt element af kvindelig arbejdskraft, og som har fokus på ligestilling mellem kønnene.

Verdensmålene

I 2015 vedtog FN 17 verdensmål for bæredygtig udvikling. De danner rammen for den globale udviklingsindsats frem til 2030. Verdensmålene inddrager nye globale dagsordener. Udover fattigdomsbekæmpelse og social udvikling har verdensmålene også fokus på økonomisk og miljømæssig udvikling og inkluderer mål for fred og sikkerhed. Verdensmålene er universelle og gældende for alle lande.

Arbejdstager- og menneskerettigheder

Forbedring af arbejdsmiljøet og de ansattes muligheder for at påvirke egne arbejdsvilkår er helt centralt i Global Compact og i PBU's tilgang til det sociale område. Det gælder blandt andet retten til kollektiv forhandling. I mange virksomheder er disse grundlæggende rettigheder ikke sikret, og det giver PBU en forpligtelse til at bidrage til en forbedring af forholdene omkring arbejdstager- og menneskerettigheder.

Eksklusion af Amazon og Tesla

I de tilfælde, hvor dialog ikke flytter en virksomheds holdning eller adfærd overvejer vi, om PBU fortsat skal investere i virksomheden.

I sidste års rapport berettede vi om arbejdsforholdene hos den amerikanske nethandels-gigant Amazon. Selskabet satte sig aktivt imod de ansattes mulighed for at indgå i fagforening og tegne overenskomst. Den manglende lydhørhed førte til, at PBU efter grundig overvejelse besluttede at sælge sine aktier og ekskludere Amazon fra vores investeringer.

I 2023 udviklede en arbejdskonflikt i elbilproducenten Tesla sig til, at det på tilsvarende vis blev umuligt for PBU at beholde sine aktier. Tesla har nægtet at indgå overenskomst med sine svenskansatte mekanikere, og i Tyskland lurer en større konflikt på Teslas bilfabrik i Berlin.

Bæredygtig forsyning af kritiske mineraler

Minedrift, vedvarende energi, olie og gas spiller en betydelig rolle i overgangen til en mindre CO₂-intensiv økonomi. Navnlig minedrift og vedvarende energi står overfor en betydelig ekspansion, og hvis den ekspansion ikke håndteres rigtigt, så kan den have store negative påvirkninger for lokalsamfund, herunder oprindelige folk.

Der er stærkt brug for mineraler og metaller som kobber, kobolt, nikkel, aluminium, lithium og sjældne jordarter såvel som stål med et lavere CO₂-indhold som ingredienser i elektronik, elbatterier, elbiler og vedvarende energi, hvis det skal lykkes med den grønne omstilling. Det skaber nye afhængigheder af regioner og lande, hvor menneskerettigheder og arbejdstagerrettigheder er under pres. Det er bl.a. tilfældet i Kinas Xinjiang-provins, som er hovedleverandør af solceller og færdige solpaneler. Kina er under anklage fra EU og USA for diskrimination imod deres muslimske mindretal og for anvendelse af tvangsarbejde.

Det er meget svært for virksomheder og investorer at verificere forholdene i Kina, bl.a. fordi udenlandske virksomheder ikke kan agere og rejse frit i Kina. PBU følger udviklingen i EU og USA, hvis det skulle komme til egentlige handelssanktioner.

PBU har fokus både på efterspørgselssiden i forhold til bilproducenter og forsyningsselskaber og på udbudssiden i forhold til mineindustri.

Rettidig omhu

Et toårigt projekt, med det formål at indskærpe rettidig omhu (due diligence) i vurderingen af mulige brud på menneskerettighederne, blev afsluttet i 2023. Dialogen har været målrettet de virksomheder, som i internationale sammenligninger er dårligst placeret i forhold til at respektere menneskerettighederne. Det omfatter 20 i-landsvirksomheder og 10 virksomheder fra udviklings- og vækstlande. Navnlig virksomheder i Asien har PBU's interesse.

EU er i skrivende stund ved at lægge sidste hånd på sin CSDDD-lov – Corporate Sustainability Due Diligence Directive - om at alle større virksomheder skal gennemføre due diligence af menneskerettigheds- og miljøimplikationer på tværs af deres produktion og værdikæder. Det er uvist, hvornår CSDDD træder i kraft.

Dette tiltag fra EU kan løfte virksomhedernes opmærksomhed om og håndtering af store sociale og miljømæssige påvirkninger. Samtidig vil det udjævne konkurrencebetingelserne for virksomhederne, hvilket også kommer PBU's investeringer til gavn.

Global sammenligning

De reguleringsmæssige skridt kommer i kølvandet på års slagsmål og utilfredshed med mange virksomheders under gennemsnitlige resultater i forhold til at leve op til FN's vejledende retningslinjer for erhvervsliv og menneskerettigheder (UNGP).

Enten rapporterer virksomheder slet ikke om deres håndtering af menneskerettighedspåvirkninger, eller deres globale score er i sammenligning med de bedste virksomheder på området ekstremt lav. PBU søger med sin screening af porteføljen og opfølgende dialog at styre uden om de dårligste virksomhedsperformere. Vel vidende, at det er en stor udfordring for virksomhederne at få kendskab til

alle relevante negative påvirkninger. Mange virksomheder er aktive i store dele af verden og opererer med meget komplekse leverandørkæder.

Diversitet i kliniske forsøg

COVID-19-pandemien satte fokus på behovet for at opbygge tillid til vaccinering i etniske mindretal og underrepræsenterede lokalsamfund. Forskning viser, at forskellige befolkningsgrupper reagerer fysisk forskelligt på vacciner. Derfor fører vi sammen med vores samarbejdspartnere dialog med pharmavirksomheder for at øge deres opmærksomhed på at inkludere mindretal og grupper af anden etnicitet i deres kliniske forsøg.

Menneskerettigheder

PBU har valgt at styrke sin evne til at forebygge negative påvirkninger af menneskerettighederne. PBU er derfor tilsluttet Investor Alliance for Human Rights, som er en kollektiv investorplatform for ansvarlige investeringer funderet i respekt for menneskerettighederne. Alliancen giver adgang til mere viden og samarbejde om investordialoger med virksomheder, hvor der er størst risiko for negative menneskerettighedspåvirkninger. Senest er PBU også blevet en del af Advance, et nyt kollektivt dialogprojekt under PRI med fokus på mineindustri og producenter af vedvarende energi.

Dialog med medlemsdelegerede

Dialogen med de medlemsvalgte delegerede er essentiel for PBU. Dialogen giver os mulighed for at drøfte holdninger til bestemte emner. Vi kan tage emner op med særlig interesse enten i plenum eller som workshops i grupper. Vi har ofte på delegeretmødet en diskussion, hvor vi gør status over arbejdet med ansvarlighed og drøfter et centralt emne, og de medlemsdelegerede modtager jævnligt opdateringer om implementeringen af samfundsansvar i investeringerne.

Foto: TEKY

case

Kvindelige entreprenører

Partnerskab med asiatisk fond kaster første store investering af sig

PBU har investeret 100 mio. kr. i den sydøstasiatiske investeringsfond SWEET Capital. Fonden er en sydøstasiatisk investeringsfond med base i Singapore og investerer udelukkende i virksomheder, der enten er startet af kvinder, primært beskæftiger kvinder, eller hvis produkter henvender sig særligt til kvinder.

SWEET Capital investerer i såkaldte impact investeringer. Det vil sige investeringer, som giver et veldefineret finansielt afkast og i tillæg et solidt socialt afkast. Det er først og fremmest i PBU's interesse at skabe et godt afkast til vores medlemmer. Men det fokus, som SWEET Capital har på kvindelige entreprenører, er med til at understøtte, at et godt afkast og ansvarlighed følges ad.

Investering i uddannelse

Den første investering, som fonden har foretaget, er i vietnamesiske TEKY, der er et førende multidisciplinært innovationsakademi. Akademiet er drevet og grundlagt af kvinder og tilbyder uddannelser inden for blandt andet naturvidenskab, teknologi, ingeniørvidenskab og matematik, de såkaldte STEM-uddannelser.

Investeringen har til formål at støtte en udvidelse af TEKY's uddannelsestjenester i Vietnams offentlige skolesystem samt læringsprogrammer for børn.

TEKY har gennem de seneste år udrullet flere af deres akademier på tværs af Vietnam og driver i dag i alt 16 STEM-akademier i fem byer på tværs af hele Vietnam. Derudover har de indgået partnerskaber med mere end 45 skoler over hele landet. TEKY leverer kurser til mere end 25.000 børn og unge i alderen 5 til 18 år. Investeringen bidrager således til at give børn og unge og dermed samfundet som helhed bedre og meget tiltrængte digitale og teknologiske færdigheder i et land, der er inde i en rivende udvikling med høj vækst og forbedret levestandard.

SWEET Capital har regionale kontorer i flere lande i Sydøstasien og kender dermed både det marked, som TEKY skal operere og udvide i, og har også et stort kendskab til, hvad der findes af konkurrence på netop dette marked. I takt med at middelklassen vokser markant i Asien, vil behovet for og kravene til undervisning også stige, og allerede nu lover investeringen bedre end forventet.

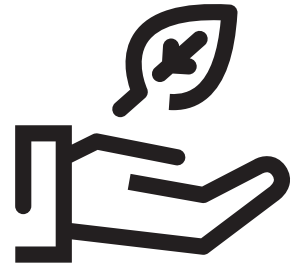
“

Set med kommercielle briller forventer vi os rigtig meget af denne investering fra SWEET Capitals side. Casen er blevet regnet godt igennem, og det ligner en rigtig god investering.

Johannes Bill Ladegaard,
chef for alternative investeringer

Klima og miljø

PBU skal være klimaneutral

De voldsomme natur- og vejrphænomener med oversvømmelse, tørke og skovbrande, som vi oplever i Danmark og resten af verden, er en konstant påmindelse om, at en fortsat ophobning af drivhusgasser i atmosfæren bidrager til global opvarmning og dermed ekstremt vejr.

Paris-aftalen, som FN vedtog i 2015, skal sikre, at den globale temperaturstigning holder sig under 2 grader over førindustrielt niveau og gerne 1,5 grad. Paris-aftalen indebærer, at de statslige mål for klimatilpasning og reduktion af CO₂-udledningen gradvist skærpes. I 2019 vedtog et bredt flertal i Folketinget, at Danmarks CO₂-udledning skal være reduceret med 70 % i 2030 målt i forhold til niveauet i 1990. Det er et ambitiøst mål, hvor etablering af klimapartnerskaber med erhvervslivet, herunder den finansielle sektor, skal bidrage.

PBU's klimastrategi blev introduceret i 2020. Strategien er rettesnoren for vores håndtering af den investeringsmæssige risiko, og hvordan vores investeringer bidrager til CO₂-udledning. Det gælder omstilling og overgang til en mere klimavenlig økonomi og fysiske klimaforandringer.

Det er PBU's mål, at investeringerne skal være CO₂-neutrale senest i 2050. Klimatilgangen omfatter desuden en eksklusionspolitik med tærskelværdier for de mest CO₂-forurenende fossile sektorer. Virksomheder, der overskrider tærskelværdierne, ekskluderes automatisk.

- **Udvinding af termisk kul må maksimalt udgøre 5 % af virksomhedens omsætning.**
- **Brug af kul i elproduktion må maksimalt udgøre 20 % af virksomhedens omsætning.**
- **Oliesand må maksimalt udgøre 5 % af virksomhedens omsætning.**

I 2023 har PBU skærpet sine tærskelværdier, så vi ikke investerer i de mest forurenende og sundhedsskadelige aktiviteter i tilknytning til termisk kul.

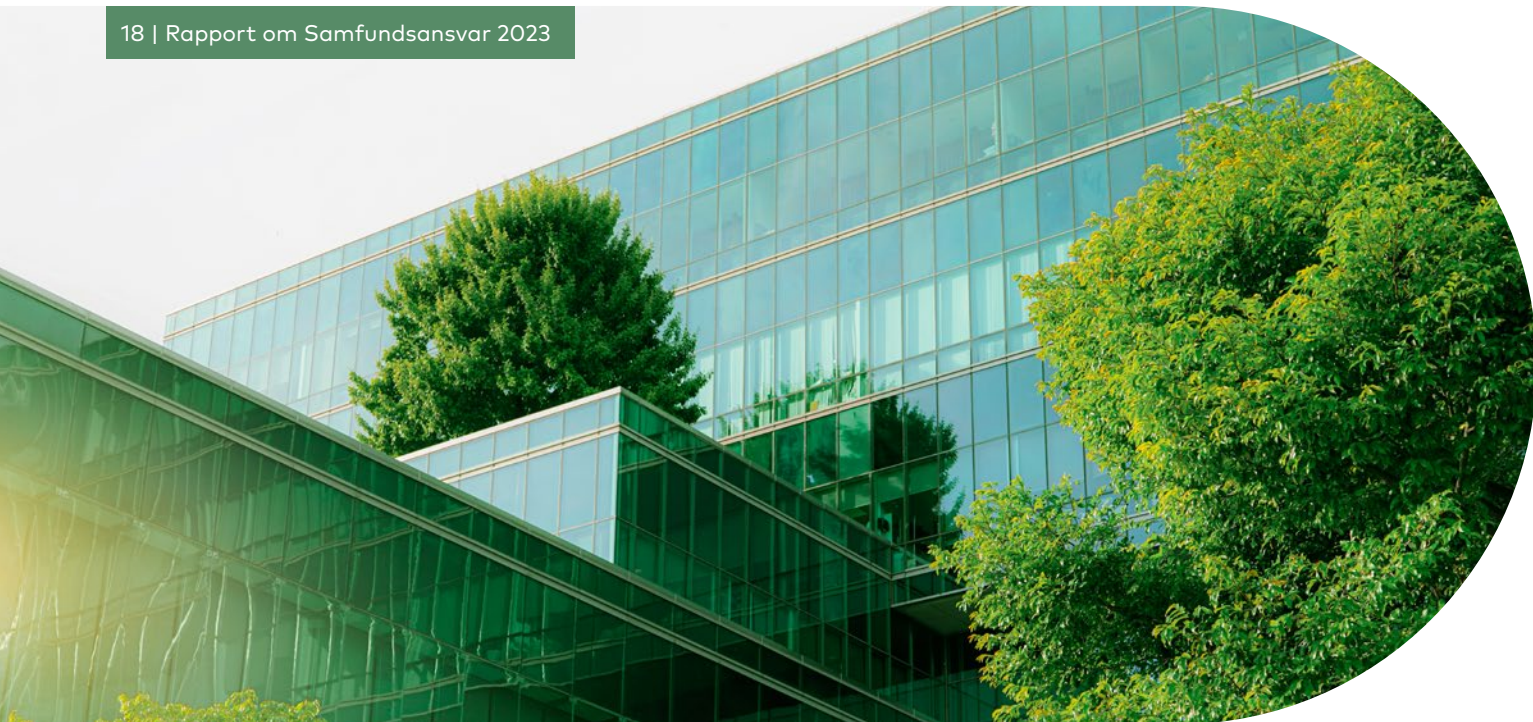
Strategien fastlægger samtidig retningslinjer for eksklusion af øvrige energiselskaber baseret på en vurdering af selskabernes vilje og evne til at omstille deres forretningsmodel i relation til Paris-aftalen. Det har samlet medført eksklusioner af mere end 150 selskaber inden for fossil energi. Det er selskaber, som PBU vurderer som 'worst of the worst' inden for branchen, og som ikke har flyttet sig tilstrækkeligt i forhold til selskabets klimarisici.

PBU har, som led i vores tilslutning til IIGCC Net Zero Investment Framework, sat mål for såvel CO₂-reduktion som for grønne investeringer. De grønne investeringer skal forøges, så de udgør mindst 15 % af PBU's kapital svarende til 18 mia. kr. i 2030.

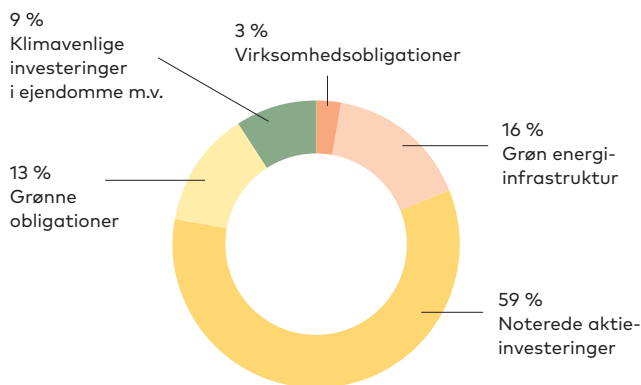
PBU's klimamål

2025	• Investeringernes CO ₂ -aftryk skal reduceres med mindst 30 %
2030	• Investeringernes CO₂-aftryk skal reduceres med mindst 50 % • De grønne investeringer skal udgøre mindst 15 % af den samlede kapital.
2050	• Alle investeringer skal være CO ₂ -neutrale

PBU er godt på vej mod målene. De grønne investeringer udgør aktuelt 11,0 % af den samlede investerede kapital på 84 mia. kr., og retningen skal være klar. En opgørelse af de samlede grønne investeringer fremgår af et særskilt område på hjemmesiden, som opdateres hvert kvartal, så medlemmer og offentlighed kan følge med i PBU's rejse.

Grønne investeringer (9 mia. kr.)

Note: Opgørelsen af grønne investeringer er baseret på PBU's egen metode. Fra 2024 vil vi overgå til EU's bæredygtighedstaksonomi i forhold til at definere, hvad der er grønt og bæredygtigt.

Andelen af grønne investeringer i PBU's samlede investerede kapital er vokset fra 1,4 mia. kr. i 2015 til 5,5 mia. kr. i 2020, 7 mia. kr. i 2022 og 9 mia. kr. i 2023.

CO₂-udledninger og CO₂-aftryk

PBU opgør investeringernes CO₂-udledning og CO₂-aftryk. Disse data er samlet og uddybet i appendiks, men er sammenfattet i figuren på denne side. PBU har endnu ikke

valide data for hele investeringsporteføljen, men det er målsætningen over de kommende to år at få data fra alle investeringerne. I løbet af 2024 vil vi fx få data fra vores investeringer i alternativer.

Med udgangspunkt i 2019 (baseline) har PBU nedbragt sit CO₂-aftryk betydeligt. I 2023 er aftrykket på 4,6 tons CO₂ pr. mio. kr., og det er væsentligt under målsætningen for 2025. Det udtrykker, at udviklingen går i den rigtige retning med det forbehold, at aftrykket ikke medregner selskabernes scope 3.

Målsætning 2025 for alle investeringer
6,4 tons CO₂ pr. mio. kr.

Baseline (58 %)
9,1 tons CO₂ pr. mio. kr.

2023 (75 %)
4,6 tons CO₂ pr. mio. kr.

Note: Procent i parentes udtrykker, hvor meget af porteføljen, der er omfattet.

Klimarapport

Samtidig med Rapport om Samfundsansvar udgiver PBU en årlig klimarapport, der følger anbefalingerne i TCFD (Taskforce on Climate-Related Financial Disclosures). Klimarapporten giver PBU et klarere grundlag for vurdering af investeringernes klimapåvirkning, herunder CO₂-aftrykket. Rapporten indarbejder desuden fremtidige klimascenarier og deres påvirkning af PBU's investeringer, og den omhandler både fysiske og transitoriske klimarisici.

Klimarapporten identificerer og analyserer investeringsporteføljens væsentligste klimarelaterede finansielle risici og muligheder. Klimarapporten kan læses på pbu.dk.

Behovet for fossile brændsler

PBU anerkender vigtigheden af, at vi gradvis kan sænke CO₂-indholdet i investeringerne. Det sker i en situation, hvor klimaet er under pres, og verden er midt i en massiv omstilling af energiforsyningen fra fossile brændsler til mere bæredygtige energiformer såsom sol- og vindenergi, biomasse og biobrændstof.

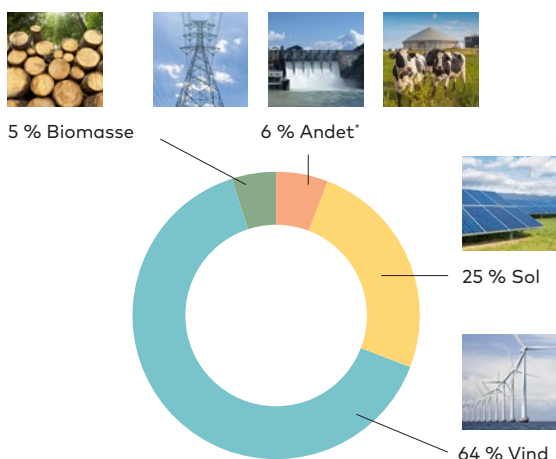
Investorerne følger med i FN's medlemslandes fremskridt med at sætte øgede krav til CO₂-reduktion og stille investeringsincitamenter til rådighed. På det seneste klimatopmøde i Dubai i 2023 var fremskridtene få og små.

Dog blev det for første gang berørt i aftaleteksten, at æraen for fossil energi har en slutdato uden dog at anføre konkrete mål om frister for udfasning.

Samtidig har udviklere og producenter af vedvarende energi i 2023 oplevet stigende omkostninger til materialer og finansiering. Det skyldes både krigen i Ukraine, konflikt i Mellemøsten og stigende renter. Samlet set har de gjort en lang række projekter under udvikling urentable. Det sætter en naturlig bremse for PBU's muligheder for at finde attraktive investeringsmuligheder.

PBU foretager en lang række investeringer i alternativ energi og infrastruktur. Investeringer sker på områder, hvor der er udsigt til attraktive afkast, og hvor investeringerne kan bidrage til PBU's langsigtede mål om CO₂-neutralitet.

Grøn infrastruktur (1,7 mia. kr. 2023)

*Dækker over Waste-to-energy, Transmission, Biogas etc.

Trods dette fortsætter bestræbelserne på at finde alternative energikilder. Senest har flere lande inkl. EU og USA tilbudt gunstige incitamenter rettet imod at tiltrække grønne investeringer. Det sker for at reducere den langsigtede afhængighed af fossil energi, men også for at forblive konkurrencedygtige i en stadig mere global konkurrence om viden og teknologi.

Med udmeldingen fra FN's klimatopmøde og udviklingen i efterspørgslen efter energi forventer PBU, at verden i en rum tid fortsat vil være afhængig af fossile brændsler. Det er helt i tråd med internationale fremskrivninger af behovet for og efterspørgslen efter olie, kul og gas. Verden står over for en voksende energiefterspørgsel fra store ulande som Kina, Indien, Brasilien, Mexico og Indonesien. På samme tid er der fortsat 780 mio. mennesker på verdensplan, som ifølge det Internationale Energiagentur (IEA) er uden adgang til elektricitet. PBU har investeringer for ca. 1,7 mia. kr. i fossil energi. Det anser vi for at være fornuftigt og moderat inden for de rammer, som er sat op for pensionsselskabets investeringer.

Det er for PBU afgørende, at retningen for grøn omstilling skal sættes af regeringerne. Det skal blandt andet ske ved at etablere de rammebetingelser, som virksomheder og investorer skal agere inden for. Aktuelt er retningen og tempoet for den grønne omstilling for langsom, hvilket vi også redegør for i vores separate klimarapport. PBU har samtidig en forventning om, at virksomheder opstiller mål for deres CO₂-reduktion, og at kul er helt udfaset i OECD-lande i 2030 og i ikke-OECD-lande i 2050. Forventningen er styrende for vores dialog med mineselskaber, kraftværker, banker og forsikringselskaber.

De fleste kraftværker i USA og EU har strategier for nedtrapning eller udfasning af termisk kul. Der er både tale om nedlukning af anlæg og om forlængelse af eksisterende anlæg ved at inkludere samfyring med ammoniak og/eller biomasse eller ved at kombinere traditionel kulfyring med opsamling og lagring af CO₂. Det er en anden snak i Asien, hvor der fortsat bygges nye kulkraftværker.

Bankerne og klima

PBU er meget opmærksom på klimastrategierne hos banker med store udlån. Hvad er deres ledelsessystemer, og hvordan styrer de klimarisici? Mange banker mangler fortsat tilstrækkeligt robuste systemer til at måle og styre klimarisiko.

Flere og flere banker har med presset fra blandt andet investorer forpligtet sig til at opnå CO₂-neutralitet senest i 2050. I et nyt toårigt projekt er dialogen koncentreret om ti banker (otte fra industrialiserede lande og to fra nye vækstlande). Dialogen følger op på deres målsætning om at blive CO₂-neutrale. PBU forventer her, at bankerne overvejer deres bidrag til afskovning og fortsat udbygning af olie, kul og gas i deres praksis for långivning og sikkerhedsstillelse, da den finansielle sektor er en vigtig sektor i den grønne omstilling.

Vækst i klimainvesteringer

På verdensplan har FN anslået, at der skal investeres mindst 3 % af det globale BNP alene for at nå i mål med den bæredygtige omstilling. Og ifølge EU-Kommissionen skal der i EU alene investeres mere end 1.300 mia. kr. om året, hvis man skal gøre sig forhåbninger om at nå målsætningerne fra Paris-aftalen. For Danmark vurderes det, at investeringsbehovet ligger på op mod 600 mia. kr. frem mod 2030 for at realisere omstillingen.

Klimainvesteringer er i vækst, og klima og bæredygtighed bliver i stigende grad en konkurrenceparameter for virksomheder, som ønsker at tiltrække kapital fra de store institutionelle investorer som PBU. Det er et område med komplekse beslutningsprocesser, som stiller høje krav til transparens i risici og afkast og til konkrete målsætninger for virksomhedernes forretningsmodeller og klimaaftryk. For i sidste ende skal investeringerne kunne måles, være ansvarlige og samtidig give et økonomisk afkast.

Klimaforventninger

PBU's forventninger til virksomhederne på klimaoområdet er sektorspecifikke og bygget op omkring fire søjler:

1. Generel opmærksomhed på og anerkendelse af klimaudfordringen
2. Handling for at reducere udledning af drivhusgasser
3. Integration af klimarisici og -muligheder i forretningsmodel og virksomhedsstrategi
4. Virksomhedsdrift i overensstemmelse med Paris-aftalen (Paris Alignment) baseret på videnskabeligt definerede mål på tværs af værdikæden, investeringer, produktporteføljemix og udgifter til forskning og udvikling.

Fakta om klima:

45 % Den nødvendige reduktion af globale CO₂-emissioner, hvis den globale gennemsnitlige temperaturstigning skal begrænses til 1,5 grad indenfor de næste 8 år. (FN's miljøprogram UNEP, 2022).

2,6 grader Den gennemsnitlige globale temperaturstigning som det sandsynlige resultat af FN's medlemslandes nuværende politikker og løfter (FN's miljøprogram UNEP, 2022).

PBU's aktive ejerskab i forbindelse med klima og miljø er rettet mod energi, biodiversitet, afskovning, cirkulær økonomi og materialeforbrug. I 2023 har dialogen om klimaudfordringerne været rettet mod følgende sektorer:

- **Olie- og gasselskaber**
→ mål for CO₂-reduktion og investeringer i alternativ energi
- **Mineselskaber (udvinding)**
→ udfasning af kul
- **Energiforsyningsvirksomheder (kraftværker)**
→ udfasning af kul
- **Tung industri (fremstillingsindustri, byggeindustri, kemisk industri)**
→ energieffektivisering og CO₂-reduktion
- **Automobilindustri**
→ elektrificering af vognparken
- **Banker (med fokus på finansiering af nye fossile projekter)**
→ CO₂-reduktion og krav til lånepolitik og garantistillelse.

Klimatilgangen og de skærpede forventninger til virksomhederne er også afspejlet i PBU's stemmeafgivning på virksomhedernes årlige generalforsamlinger. Vi har fra 2020 anvendt klimaspecifikke retningslinjer for stemmeafgivning,

der indebærer automatisk mistillid til bestyrelsen, hvis virksomheden ikke er imødekomende i dialogen og ikke har en klar strategi for deres omstilling.

Det bærende aktive ejerskab er kombineret med eksklusion af efternølere, forstået som virksomheder, der ikke udtrykker og gennemfører en seriøs opfølgning på Paris-aftalen. Hvis en virksomhed ikke har gjort tilstrækkeligt fremskridt i forhold til Paris-aftalen, kan det være en grund til ikke at stemme for genvalg af bestyrelsesmedlemmer eller ikke at godkende ledelses aflønningen. I forhold til virksomheder i CO₂-intensive sektorer, som ikke offentliggør investor-relevante klimadata, forbeholder vi os retten til ikke at støtte virksomhedens egne forslag, inklusive årsrapport og regnskab.

Biodiversitet

Biodiversitet udgør et område af voksende betydning for virksomheder og investorer. Mangfoldige økosystemer og biodiversitet understøtter vores sociale og økonomiske velbefindende. Tab af biodiversitet udgør derfor en eksistentiel trussel for vores levevis, da der for virksomheder er tale om et gensidigt påvirknings- og afhængighedsforhold af de globale naturgrundlag.

Fakta om biodiversitet

- Omkring 50 % af verdens nationalindkomst er stærkt eller moderat afhængig af biodiversitet
- 1 million dyre- og plantearter er ifølge FN-organisationen IPBES truet af udryddelse.

I 2022 blev FN's medlemslande enige om et globalt rammeværk for biodiversitet. Rammeværket er langt fra så robust som det, der eksisterer for klimaforandring, men det er en begyndelse, og biodiversitetskrise og klimakrise udgør en vigtig og gensidig afhængighed.

Vi ved, at klimaforandringer er et faktum, og vi ser nogle af de umiddelbare effekter. Men vi har ingen præcis viden om, hvor og hvordan det påvirker vores investeringer.

Carsten Warren Petersen
Investeringsdirektør i PBU

PBU har da også i flere år beskæftiget sig med dialogprojekter, der på tværs af sektorer virker ind på både klima og biodiversitet bl.a. i kraft af virksomhedernes brug af plastik, plastikaffald og evne til at genbruge materialer. Et dialogprojekt, der fortsætter ind i 2024, er kemiindustri og plastikaffald.

Kemivirksomheder er store CO₂-udledere på grund af det store energiforbrug, men er også kilde til massiv forurening af luft og vand. I dialogprojektet er vi i dialog med de største kemivirksomheder om at reducere deres CO₂-udledning, mindske skadelige forureningseffekter på lokalsamfund og reducere plastikaffald.

Afskovning

I et andet løbende flerårigt dialogprojekt fokuserer vi på forebyggelse af afskovning. Afskovning udgør 15 % af den menneskelige udledning af CO₂ og påvirker ikke alene klimaforandring, men er den største kilde til artsudryddelse på verdensplan. Det er afgrøder og aktiviteter som palmeolie, soya, kødkvæg, træ, kakao, kaffe og gummi.

Som led i forebyggelsen af afskovning stiller vi derfor krav til store børsnoterede selskaber inden for dæk og gummi, bilkomponenter, papir og indpakning, banker, fødevaretailhandel, distributører og landbrug om at forpligte sig på nul-afskovning og på ikke at omdanne naturområder til industri eller landbrug. Et andet krav er, at samme virksomheder skal kunne spore mindst 90 % af produktion og forbrug af disse højriskoprodukter i forhold til lokale produktionsområder.

EU er i den sammenhæng ved at færdiggøre lovkrav om at gøre sporing af forbrug og produktion til et krav i forhold til, at visse varer og produkter lovligt kan handles i EU's indre marked.

Samarbejde om klimaudfordringen

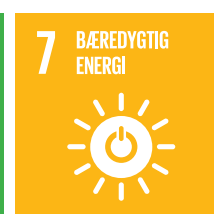
PBU samarbejder med andre institutionelle investorer om klimapolitik samt værktøjer og anbefalinger for investorer. I Institutional Investors Group on Climate Change (IIGCC) søger vi at påvirke rammerne for investering i den fremtidige energiforsyning.

PBU deltager desuden i et kollektivt dialogprogram med navnet Climate Action 100+. Initiativet er rettet mod de 100+ største udledere af CO₂. Inden for projektet påtager deltagerne sig at tage teten i dialogen med et eller flere selskaber. I kraft af samarbejdet med vores rådgiver, Columbia Threadneedle, bidrog PBU i 2023 til dialogen med otte selskaber.

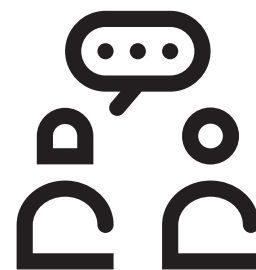
Medlemskabet i IIGCC understøtter desuden rammebetingelserne for vores investeringer i sol- og vindenergi, energiinfrastruktur og kraftvarmeverker. Vi bekræfter dermed profilen som et pensionsselskab, der tager klimaforandringerne alvorligt.

Klimainvesteringer

På investeringssiden udnytter PBU mulighederne for at bidrage til bæredygtighed samtidig med, at vi skaber afkast. Vi har gennemført betydelige investeringer i infrastruktur, herunder i vedvarende energi, transmission og biomasse. Alle projekter underkastes en vurdering af økonomisk, social og miljømæssig bæredygtighed, før de iværksættes af vores eksterne forvaltere.

Forretningsetik og god selskabsledelse

Forretningsetik og god selskabsledelse er hjørnестene i enhver virksomheds ansvarlige og bæredygtige forretningsførelse.

Det handler blandt andet om de rammer, som bestyrelsen etablerer for virksomhedens etik og moral. Det samme gælder bestyrelsens tilsyn med at holde virksomheden på den rette kurs. Det indebærer blandt andet, at virksomheden ikke uberettiget anvender bestikkelse og korrupsion for at opnå forretningsfordele. Det handler også om, at virksomheden lytter til sine interessenter, herunder den store gruppe af mindretalsaktionærer, som PBU tilhører.

Udover de rammer, som bestyrelsen etablerer for virksomhedens etik og moral, handler det desuden om de generelle principper for, hvordan virksomheden skal ledes, og hvordan bestyrelsen fører tilsyn med virksomhedens kurs. Af samme grund er det vigtigt, at de rette kvalifikationer og erfaringsgrundlag er repræsenteret i bestyrelsen.

Rene mandlige bestyrelser

I store dele af Asien er det et betydeligt problem, at mange store selskaber fortsat har rene mandlige bestyrelser. Der er klar understøttelse af udsagn om, at selskaber med større diversitet, særligt i de øverste ledelsesslag, klarer sig bedre i konkurrencen. Globalt er den gennemsnitlige repræsentation af kvinder i bestyrelsen 19,7 % (Deloitte 2022). I Asien er tallet kun 11,7 %. Sydkorea har med 4,2 % den laveste diversitet på bestyrelsesniveau efterfulgt af Japan med 8,2 % og Taiwan med 12,2 %. I lande som Malaysia, Indien og Hong Kong er myndighederne begyndt at lægge pres på selskaberne for at komme de rene mandlige bestyrelser til livs.

Der er derfor plads til forbedring. Et dialogprojekt fortsat fra 2022, der er rettet imod nogle af de større asiatiske børsnoterede selskaber, undersøger grundlaget for at sikre handling for at skabe en mere mangfoldig bestyrelse og med betydeligt større repræsentation af kvinder.

Kunstig intelligens

Der er bred enighed om, at kunstig intelligens tilbyder en lang række muligheder for automatisering af bl.a. databehandling, så længe det gøres etisk og ansvarligt.

I et dialogprojekt, der fortsætter fra 2022, søger PBU at få udvalgte virksomheder til at forpligte sig offentligt til en ansvarlig tilgang til kunstig intelligens. Trods de store muligheder er tillid en stor barriere for udbredelsen af kunstig intelligens. Der har været eksempler på misbrug af data, og det rejser spørgsmål om privatlivets fred, sikkerhed og fairness i kunstige intelligenssystemer.

Myndighederne kan tilsyneladende ikke følge med den hurtige teknologiudvikling, og det kræver et svar fra virksomhederne selv for at beskytte sig imod disse risici og beskytte virksomhedens omdømme. Hvis vi som investor kan være med til at presse på for mere ansvarlig anvendelse af kunstig intelligens, er det til glæde for virksomhederne såvel som forbrugerne.

Ansvarlig skat

Et vigtigt område for PBU er, at virksomhederne betaler en fair skat i de lande, hvor de har aktivitet og skaber deres overskud. PBU vil som del af sin skattepolitik ikke acceptere aggressiv skatteplanlægning. Det vil sige, hvor virksomhederne udnytter huller i skattelovgivningen imellem landene og tenderer til at overtræde loven. Dels udgør det en investeringsmæssig risiko for PBU, dels er det ikke i overensstemmelse med pædagogernes værdier.

Som en af de første investorer i Danmark satte PBU i 2017 ansvarlig skat på dagsordenen. Siden er fulgt en egentlig skattepolitik, der udover at formulere PBU's værdier og målsætninger initierede arbejdet med at operationalisere skattepolitikken og efterfølgende implementere politikken i de konkrete investeringsaftaler.

PBU har i overensstemmelse med sin skattepolitik efterfølgende screenet porteføljen for virksomheder med kontroversielle skattesager. Vi er også en del af et investordialog-forum rettet mod store producenter inden for lægemiddel-industrien og IT/ tech.

Som led i dialogen er PBU og de øvrige investorer fortalere for, at virksomhedernes rapportering skal ske offentligt og land-for-land. Dette er for at gøre det muligt for offentlighed og investorer at få indblik i virksomhedernes indtægts- og skatteforhold.

Opmærksomhed på allerøverste politikkniveau i USA og EU har medvirket til, at der i OECD-regi er introduceret en global minimumsselskabsbeskatning på 15 %. Den nye beskatningsaftale træder i kraft fra udgangen af 2024 og skal forhindre, at overskud flyttes til lande, hvor de beskattes lavere. Aftalen skal på den måde stoppe et ræs mod bunden, hvor lande konkurrerer om at tilbyde virksomhederne den lavest mulige selskabsbeskatning.

Det åbner døre for PBU og andre investorer, når vi betoner vigtigheden af, at virksomheder skal betale en fair og ansvarlig skat. Forventningen er derfor, at det vil give større grobund for dialog med virksomheder.

I tillæg til egne tiltag overfor børsnoterede selskaber deltager PBU i samarbejde med et bredt udsnit af den danske pensionsbranche om et fælles skatteetisk grundlag for såkaldte unoterede investeringer. Dette adfærdskodeks for skat styrer de forventninger og rammer, som de deltagende pensionsselskaber sætter op over for deres kapitalforvaltere og den måde, unoterede investeringer indrettes på skattemæssigt. I 2023 gennemførte vi sammen med KPMG en vurdering af PBU's overholdelse af dette skattekodeks i form af "spot checks" af udvalgte investeringsfonde.

PBU deltager desuden løbende i diskussioner i Oxfam IBIS' Tax Dialogue, som er et netværk for virksomheder, investorer og NGO'er, der ønsker at fremme ansvarlig skat som princip for god virksomhedsopførsel. PBU deltager også fortsat i diskussioner om ansvarlig skat i et uformelt internationalt netværk, der ledes af Norges Bank.

Sådan betaler PBU skat

Vores tilgang til skat er, at PBU ikke deltager i investeringskonstruktioner, hvor formålet er skatteomgåelse. PBU betaler primært skat i form af pensionsafkastskat (PAL) i Danmark.

Læs mere om PBU's håndtering af social, etisk og miljømæssig ansvarlighed i investeringerne på pbu.dk/ansvarlighed.

Appendiks

Klimarapportering	28
Opfyldelse af sociale og miljømæssige karakteristika.....	30
PBU's bidrag til EU-taksonomiens bæredygtighedsmål	31
Den periodiske disclosure	32

Appendiks

Klimarapportering (investeringsaktiver)

Samlede udledning for investeringsaktiver	Enhed	2023	2022	2021	2019 Baseline
Andel af investeringsaktiver		75,02%	68%	69%	58%
CO ₂ -udledning	tons CO ₂ e	284.652	224.565	313.458	376.880
CO ₂ -aftryk	tons CO ₂ e /investeret mio. kr.	4,6	3,9	5,4	9,1
CO ₂ -intensitet (aktier inkl. not. ejendomme, virksomhedsobligationer og grønne obligationer)	tons CO ₂ e /omsætning mio. kr.	10,8	11,8	17,0	-
Vægtet gennemsnitlig CO ₂ -intensitet (aktier inkl. not. ejendomme, virksomhedsobligationer og grønne obligationer)	tons CO ₂ e /omsætning mio. kr.	9,8	11,8	15,0	-
Børsnoterede aktier					
CO ₂ -udledning	tons CO ₂ e	129.354	123.196	198.515	237.386
CO ₂ -aftryk	tons CO ₂ e /investeret mio. kr.	2,7	3,0	4,3	7,7
CO ₂ -intensitet	tons CO ₂ e /omsætning mio. kr.	8,3	10,3	14,0	20,0
Vægtet gennemsnitlig CO ₂ -intensitet	tons CO ₂ e /omsætning mio. kr.	7,5	10,7	12,0	17,0
Virksomhedsobligationer					
CO ₂ -udledning	tons CO ₂ e	129.915	79.436	96.152	135.917
CO ₂ -aftryk	tons CO ₂ e /investeret mio. kr.	17,2	12,3	12,0	20,0
CO ₂ -intensitet	tons CO ₂ e /omsætning mio. kr.	22,5	19,0	27,0	38,0
Vægtet gennemsnitlig CO ₂ -intensitet	tons CO ₂ e /omsætning mio. kr.	22,6	35,1	29,0	29,0
Grønne obligationer					
CO ₂ -udledning	tons CO ₂ e	22.382	18.034	15.840	-
CO ₂ -aftryk	tons CO ₂ e /investeret mio. kr.	16,7	19,1	16,0	-
CO ₂ -intensitet	tons CO ₂ e /omsætning mio. kr.	38,3	55,0	47,0	-
Vægtet gennemsnitlig CO ₂ -intensitet	tons CO ₂ e /omsætning mio. kr.	20,6	30,2	28,0	-
Undgåede udledninger	tons CO ₂ e	148.086	179.975	260.701	-
Ejendomme (Børsnoterede, direkte og indirekte)					
CO ₂ -udledning	tons CO ₂ e	3.001	3.899	2.951	3.577
CO ₂ -aftryk	tons CO ₂ e /investeret mio. kr.	0,5	0,8	0,9	0,7
Klimadialoger i forbindelse med aktivt ejerskab¹					
Egne dialoger		0			
Dialoger via Climate Action 100+ som lead/co-lead		0			
Dialoger via ESG-rådgiver		120			
Dialoger i alt		120			

¹ Der skal være modtaget en respons på virksomhedens henvendelse, for at en henvendelse kan kvalificeres som en dialog.

PBU's måling af udledning

PBU's CO₂-udledning måles i CO₂-ækvivalenter (CO₂e), en basisenhed dækkende over de syv drivhusgasser defineret i The Greenhouse Gas Protocol (ghgprotocol.org).

PBU inkluderer de direkte udledninger, scope 1, og indirekte udledninger, scope 2, for de virksomheder, PBU har investeret i. PBU medtager dermed ikke scope 3-udledningerne på nuværende tidspunkt. Scope 3 omfatter de indirekte udledninger, som virksomheden ikke direkte har kontrol over, og vedrører blandt andet udledning i forbindelse med anvendelsen af de varer, en virksomhed producerer, samt de udledninger, som kan kobles til de råvarer, der indgår i virksomhedens produktion. Vurderingen i PBU er imidlertid fortsat, at datagrundlag og rammer for indregning af scope 3 er mangelfulde i forhold til at måle det samlede porteføljeaftryk.

Aktuelt er det muligt for PBU at opgøre udledningen på fire aktivklasser: børsnoterede aktier, virksomhedsobligationer, grønne obligationer og ejendomme, som igen består af tre underkategorier; direkte ejede ejendomme, indirekte ejede ejendomme og børsnoterede ejendomme. De oplyste nøgletal for udledningen omfatter således 75 % af PBU's investeringsaktiver.

Der anvendes følgende fire nøgletal for PBU's udledning i henhold til anbefalinger fra TCFD og FSR - danske revisorer.

1) **CO₂e-udledningen** udtrykker det absolutte antal tons CO₂e, som PBU's portefølje udleder, givet den andel, som PBU er ansvarlig for, det vil sige andelen, PBU ejer af en virksomhed.

Ejerandelen af en virksomhed defineres i denne sammenhæng på et Enterprise Value including Cash (EVIC)-grundlag. Det betyder, at aktionærer og långivere har et fælles ansvar for en virksomheds udledning og altså stilles lige.

2) **CO₂e-aftrykket** er en normalisering af ovenstående ved at udtrykke udledningen pr. investeret mio. kr. Herved kan aftrykket sammenlignes over tid og påvirkes ikke af ændringer i porteføljens størrelse.

3) **CO₂e-intensitet** anvendes til at give indtryk af, hvor CO₂-effektive virksomhederne er. Optimalt set måles det ved udledning pr. fysiske outputenhed, men i denne porteføljemæssige kontekst anvendes en virksomheds omsætning i mio. kr. som bedst mulige alternativ på tværs af sektorer. Intensiteten beregnes på baggrund af PBU's ejerandel af virksomhedens omsætning. Ejerandelen er her ligeledes defineret ud fra et EVIC-grundlag.

4) **Den vægtede gennemsnitlige CO₂-intensitet** udtrykker, hvordan PBU er positioneret mod CO₂-intensive virksomheder. Her indregnes en virksomhedsintensitet ud fra, hvor stor en vægt den har i porteføljen.

For grønne obligationer oplyses desuden:

5) Undgåede udledninger

Hos PBU udgør grønne obligationer en del af virksomhedsobligationerne, men angives alligevel adskilt. Det skyldes, at låneudstedelsen vedrører et dedikeret projekt, som er klassificeret grønt ifølge The Green Bonds Principles (icmagroup.org). Udledningen på grønne obligationer svarer derfor ikke nødvendigvis til udledningen for den samlede virksomhed. Imidlertid er der endnu ikke en datapraksis på plads vedrørende indregning af grønne obligationer i den samlede porteføljes CO₂-aftryk. Derfor har PBU på nuværende tidspunkt medtaget udledningen af de grønne obligationer tilsvarende en ikke-grøn virksomhedsobligation og i stedet angivet de "undgåede udledninger". De "undgåede udledninger" svarer til, hvor meget PBU's andel af obligationsudstedelsen har reduceret udledningen.

Til indhentning af virksomhedernes klimadata anvendes seneste oplyste udledningsdata ifølge MSCI's databaser. Det betyder, at der vil forekomme tidsforskydninger i de angivne klimadata, afhængig af hvornår virksomhederne indrapporterer data. For de virksomheder, hvor der hverken foreligger indrapporteret klimadata eller et estimat, estimeres virksomhedens udledning som et vægtet gennemsnit af udledningen for de øvrige selskaber i PBU's portefølje. For aktieporteføljen foreligger der rapporterede eller selskabsspecifikke estimater på scope 1+2 for 99,9 % af investeringerne. For virksomhedsobligationer er dækningen 76,2 %, for grønne obligationer 81,3 %, og for børsnoterede samt direkte ejede ejendomme er dækningen 100 %.

For direkte ejede ejendomme baserer klimadata sig på rapporterede såvel som estimerede forbrugsdata på baggrund af bl.a. energimærker for de enkelte ejendomme. For indirekte ejede ejendomme baserer vi os på data rapporteret fra vores eksterne forvaltere.

PBU har forpligtet sig til et langsigtet mål om en CO₂-neutral investeringsportefølje i 2050. Hertil har PBU etableret målsætninger om at reducere CO₂-aftrykket med 30 % i 2025 og 50 % i 2030 som defineret i PBU's Klimarapport 2022. Målsætningerne er sat for den samlede portefølje, men der arbejdes med afledte målsætninger for de enkelte aktivklasser. I henhold til Net Zero Investment Framework under PAII tages der udgangspunkt i 2019 som baseline-år.

For information om PBU's egne CO₂-udledninger (drift af domicilejendom, firmabiler etc.) henvises til PBU's Årsrapport 2023.

Opfyldelse af sociale og miljømæssige karakteristika

PBU opfylder EU's regler om bæredygtighedsrelaterede oplysninger i sektoren for finansielle tjenesteydelser, der gælder for et såkaldt "lysegrønt" artikel 8-investeringsprodukt. Artikel 8 dækker delvist bæredygtige investeringsprodukter, hvor bæredygtighed er et blandt flere karakteristika, og hvor fremme af sociale og miljømæssige karakteristika indgår i udvælgelsen og styringen af investeringerne.

PBU's to pensionsprodukter Pensionspakken og det valgfri tillægsprodukt PBU Ekstra følger samme investeringsrammer og er sammensat af eksternt forvaltede investeringsporteføljer inden for rammer defineret af PBU. Investeringerne sker inden for børsnoterede aktier, unoterede aktier, stats- og realkreditobligationer, virksomhedsobligationer, ejendomme samt øvrige alternative investeringer.

Målet er det bedst mulige investeringsafkast under hensyntagen til investeringernes miljømæssige, sociale og ledelsesmæssige bæredygtighedsforhold (ESG-forhold). Forhold med betydning for pensionsselskabets omdømme samt for det risikosterede afkast, herunder (ikke-finansielle) ESG-forhold indgår i investeringsprocessen.

PBU's due diligence fremmer miljømæssige og sociale karakteristika ved, at der gennem hele investeringsprocessen identificeres og håndteres bæredygtighedsfaktorer og -risici. Det betyder, at PBU indarbejder væsentlige miljømæssige og sociale forhold samt god ledelsespraksis i investeringsanalyser og investeringsbeslutninger i udøvelsen af aktivt ejerskab, og når eksterne forvaltere udvælges til at investere på vegne af PBU.

Investeringerne er således genstand for en løbende overvågning af deres overholdelse af internationalt anerkendte bæredygtighedsgrundlag forankret i FN Global Compact og OECD's retningslinjer for multinationale selskaber.

Dette er nærmere beskrevet i PBU's politik for ansvarlig investering og aktivt ejerskab, som fremgår af pbu.dk.

Hertil hører, at PBU svarer skat lokalt efter gældende regler og ikke medvirker til aggressiv skatteplanlægning og til skattespekulation. Sidstnævnte sker ved at screene porteføljen for kontroversiel skatteadfærd og ved at gå i dialog med udvalgte selskaber inden for IT og pharma om forbedring af deres skattepraksis.

PBU agerer som aktiv ejer, og det sker med baggrund i tilslutningen til Principles for Responsible Investment (PRI), som er seks FN-støttede principper for ansvarlig investering. I implementeringen af aktivt ejerskab samarbejder PBU med en ekstern ESG-rådgiver om dialog med selskaber i aktie- og virksomhedsobligationsporteføljen og om udøvelse af stemmerettigheder (proxy voting) på selskabernes generalforsamlinger.

PBU arbejder inden for visse investeringsrestriktioner, som er besluttet i bestyrelsen, og som fremgår af pensions-selskabets liste over ekskluderede selskaber. Der investeres således ikke i virksomheder, som udvikler, producerer, vedligeholder eller sælger klyngeammunition, landminer, atomvåben, hvid fosfor samt biologiske og kemiske våben. I vurderingen af selskabers involvering i våbenproduktion og -salg baserer PBU sig på tredjeparts research.

Der investeres endvidere ikke i selskaber, som ikke overholder principperne i Global Compact vedr. miljøbeskyttelse, respekt for menneske- og arbejdstagerrettigheder samt anti-korruption, eller hvis forretningsmodel ikke er forenelig med opnåelse af målene i Paris-aftalen.

Endelig investeres der ikke i tobaksproducenter, der anvender aggressiv markedsføring og salg af tobaksprodukter til børn og unge.

Restriktionerne indebærer derfor visse fravalg, som er taget med respekt for pædagogens etiske værdier samtidig med målet om at skabe de bedst mulige pensioner for medlemmer af pensionsselskabet.

PBU vurderer, at fravalgene er forenelige med målet om at skabe det bedst mulige afkast. Investeringsuniverset er smallere, desto flere fravalg der foretages. Forventningen til afkast og risiko er i praksis som ved et investeringsunivers uden fravalg.

Den fulde ordlyd af Periodisk disclosure (offentliggørelse) om produkters miljømæssige og/eller sociale karakteristika fremgår af side 32 i appendiks.

Indikatorer for social og miljømæssig målopfyldelse

	Enhed	2022	2023
Overtrædelse af FN Global Compacts 10 principper ¹⁾	%	0	0
Mangel på processer og overholdelsesmekanismer til at overvåge overholdelse af FN Global Compacts 10 principper ²⁾	%	46	53
Eksposering til kontroversielle våben ³⁾	%	0	0

Baseret på data fra MSCI.

- 1) Nøgletallet angiver om en kontrovers for et selskab indikerer manglende overholdelse af FN Global Compacts principper. Tallet opgøres som en andel og udregnes ved at tage summen af virksomhedernes vægt i porteføljen, der ikke overholder FN Global Compacts principper.
- 2) Nøgletallet angiver andelen af selskaber, der ikke er medlem af FN Global Compact og dermed ikke er påkrævet til at overvåge og rapportere på overholdelse af FN Global Compacts principper. Andelen udregnes som ovenfor. Data dækker børsnoterede aktier, virksomhedsobligationer, grønne obligationer og børsnoterede ejendomsselskaber.
- 3) PBU investerer ikke i selskaber med aktivitet inden for klyngebomber, landminer, biologiske og kemiske våben, hvid fosfor våben og atomvåben.

PBU's bidrag til EU-taksonomiens bæredygtighedsmål

EU har vedtaget en taksonomi, som har til formål at fremme investeringer i bæredygtighed. For at kunne medregnes som grønt skal en investering bidrage væsentligt til mindst et af taksonomiens seks bæredygtighedsmål: Modvirkning af klimaændringer; Tilpasning til klimaændringer; Bæredygtig anvendelse og beskyttelse af vand- og havressourcer; Omstilling til en cirkulær økonomi; Forebyggelse og bekæmpelse af forurening; Beskyttelse og genopretning af biodiversitet og økosystemer.

Desuden må en investering bl.a. ikke bidrage negativt til de andre bæredygtighedsmål.

Som artikel 8-produkt er PBU forpligtet til at redegøre for pensionsproduktets bidrag til at fremme miljømæssige og sociale karakteristika. Pensionspakken og PBU Ekstra indeholder ikke bindende mål for bæredygtige investeringer, og PBU's grønne investeringer bidrager primært til taksonomiens miljømål om modvirkning af klimaforandringer.

Bidrag til EU-taksonomiens bæredygtighedsmål

	Enhed	2022	2023
Samlet ¹⁾	%	4,61	5,13
Aktier	%	4,27	4,68
Virksomhedsobligationer	%	5,65	6,61
Noterede ejendomme	%	11,03	13,06

Baseret på data fra MSCI.

1) Omsætningsbaseret vægtet gennemsnit af investeringer, som estimeres til at være omfattet af EU-taksonomien.

Det er planen, at PBU vil overgå til taksonikonformitet for opgørelse af grønne investeringer i løbet af 2024.

PBU gennemfører også en gradvis udfasning af investeringer i fossil energi. PBU har blandt andet fastlagt tærskelværdier for selskaber involveret i udvinding af termisk kul, oliesand og anvendelse af kul til elproduktion (se side 17 for de nærmere tærskelværdier).

PBU udvikler og driver desuden ejendomme i Danmark, som certificeres som bæredygtige i henhold til DGNB-certificeringssystemet, hvor der er et væsentligt fokus på miljø samt økonomisk og social kvalitet i byggeriet, og hvor der stilles høje krav til bygningens energiforbrug og til de anvendte materialer. 29 % af PBU's direkte ejede ejendomme er klassificeret som energimærke A eller DGNB-certificeret, og 24 % er klassificeret som energimærke B.

Princippet om ikke at gøre væsentlig skade gælder kun for de investeringer, der ligger til grund for det finansielle produkt, og som tager højde for EU-kriterierne for miljømæssigt bæredygtige økonomiske aktiviteter. De investeringer, der ligger til grund for den tilbageværende andel af dette finansielle produkt, tager ikke højde for EU-kriterierne for miljømæssigt og socialt bæredygtige økonomiske aktiviteter.

Den periodiske disclosure

Periodisk offentliggørelse af oplysninger om finansielle produkter, jf. artikel 8, stk. 1, 2 og 2a, i forordning (EU) 2019/2088 og artikel 6, stk. 1, i forordning (EU) 2020/852

Produkt navn: Pensionspakken

Identifikator for juridiske enheder (LEI-kode): 213800DWGI8JUAGVUZ17

Miljømæssige og/eller sociale karakteristika

Ved "**bæredygtig investering**" forstås en investering i en økonomisk aktivitet, der bidrager til et miljømæssigt eller socialt mål, forudsat at investeringen ikke i væsentlig grad skader miljømæssige eller sociale mål, og at de virksomheder, der investeres i, følger god ledelsespraksis.

EU-klassificerings-systemet er et klassificeringssystem, der er fastsat i forordning (EU) 2020/852, og som opstiller en liste over **miljømæssigt bæredygtige økonomiske aktiviteter**.

I nævnte forordning er der ikke fastsat en liste over socialt bæredygtige økonomiske aktiviteter. Bæredygtige investeringer med et miljømål kan være i overensstemmelse med klassificeringssystemet eller ej.

Havde dette finansielle produkt et bæredygtigt investeringsmål?

[sæt kryds, og angiv, hvis det er relevant, den procentdel, der repræsenterer minimumstilsagnet om bæredygtige investeringer]

☒ ☐ ☐ **Ja**

☒ ☐ ☒ **X Nej**

☐ Det foretog **bæredygtige investeringer med et miljømål:** ____ %

☐ i økonomiske aktiviteter, der kvalificerer som miljømæssigt bæredygtige i henhold til EU-klassificeringssystemet

☐ i økonomiske aktiviteter, der ikke kvalificerer som miljømæssigt bæredygtige i henhold til EU-klassificeringssystemet

☐ Det foretog **bæredygtige investeringer med et socialt mål:** ____ %

☒ **Det fremmede miljømæssige/ sociale (M/S) karakteristika**, og selv om det ikke havde en bæredygtig investering som mål, havde det en andel af bæredygtige investeringer på 10,2 %

☒ med et miljømål i økonomiske aktiviteter, der kvalificerer som miljømæssigt bæredygtige i henhold til EU-klassificeringssystemet

☒ med et miljømål i økonomiske aktiviteter, der ikke kvalificerer som miljømæssigt bæredygtige i henhold til EU-klassificeringssystemet

☐ med et socialt mål

☐ Det fremmede M/S-karakteristika, men **foretog ikke nogen bæredygtige investeringer**

Bæredygtighedsindikatorer måler, hvordan de miljømæssige eller sociale karakteristika, der fremmes af dette finansielle produkt, opnås.

I hvilket omfang blev de miljømæssige og/eller sociale karakteristika, der fremmes af dette finansielle produkt, opfyldt.

- o Eksklusionsliste er overholdt
- o Aktivt ejerskab er opfyldt i kraft af dialoger med virksomheder og stemmeafgivning på virksomhedernes generalforsamlinger

● **Hvordan klarede bæredygtighedsindikatorerne sig?**

Fremgår af 'Erklæring om investeringsbeslutningernes vigtigste negative indvirkninger på bæredygtighedsfaktorer' på <https://pbu.dk/investeringer/baredygtighed>

● **...og sammenlignet med tidligere perioder?**

Fremgår af 'Erklæring om investeringsbeslutningernes vigtigste negative indvirkninger på bæredygtighedsfaktorer' på <https://pbu.dk/investeringer/baredygtighed>

● **Hvad var målene for de bæredygtige investeringer, som det finansielle produkt delvis foretog, og hvordan bidrog de bæredygtige investeringer til sådanne mål?**

Produktet har ikke bindende mål for bæredygtige investeringer.

● **Hvordan skadede de bæredygtige investeringer, som det finansielle produkt delvis foretog, ikke i væsentlig grad nogen af de miljømæssige eller sociale bæredygtige investeringsmål?**

Ikke relevant, da produktet ikke indeholder bindende mål for bæredygtige investeringer.

Hvordan blev der taget hensyn til indikatorer for negative indvirkninger på bæredygtighedsfaktorer?

Den likvide portefølje screenes løbende for negative indvirkninger baseret på primært FN Global Compact, og modvirkning af negative indvirkninger er del af due diligence på alle nye illikvide investeringer.

Var de bæredygtige investeringer i overensstemmelse med OECD's retningslinjer for multinationale virksomheder og FN's vejledende principper om erhvervslivet og menneskerettigheder?

Ja.

Nærmere oplysninger:

EU-klassificeringssystemet fastsætter et princip om ikke at gøre væsentlig skade, hvorved investeringer, der er i overensstemmelse med klassificeringssystemet, ikke i væsentlig grad bør skade målene i EU's klassificeringssystem, og der er specifikke EU-kriterier.

Princippet om ikke at gøre væsentlig skade gælder kun for de investeringer, der ligger til grund for det finansielle produkt, og som tager højde for EU-kriterierne for miljømæssigt bæredygtige økonomiske aktiviteter. De investeringer, der ligger til grund for den tilbageværende andel af dette finansielle produkt, tager ikke højde for EU-kriterierne for miljømæssigt bæredygtige økonomiske aktiviteter.

Andre bæredygtige investeringer må heller ikke i væsentlig grad skade miljømæssige eller sociale mål.

De vigtigste negative indvirkninger er investeringsbeslutningernes betydeligste negative indvirkninger på bæredygtighedsfaktorer i forbindelse med miljømæssige, sociale og personale-mæssige spørgsmål, respekt for menneskerettighederne, bekæmpelse af korruption og bekæmpelse af bestikkelse.

Hvordan tog dette finansielle produkt hensyn til de vigtigste negative indvirkninger på bæredygtighedsfaktorer?

I 2023 er der blevet ekskluderet selskaber, der har overtrådt PBU's retningslinjer for ansvarlige investeringer, eller som er involveret i aktiviteter, som PBU har udelukket fra investeringsuniverset. PBU er opmærksom på de vigtigste negative indvirkninger på bæredygtighedsfaktorer, og der har derfor været meget fokus på det aktive ejerskab, og der er blevet foretaget et større antal dialoger med virksomheder i 2023. Dialogaktiviteten er nærmere beskrevet i Rapport om Samfundsansvar 2023, som findes på <https://pbu.dk/investeringer/ansvarlighed>

Hvad var dette finansielle produkts største investeringer?

Listen omfatter de investeringer, der **udgjorde den største andel af det finansielle produkts investeringer** i referenceperioden: 1-1-2023 til 31-12-2023

Største investeringer	Sektor	% aktiver	Land
Microsoft Corporation	IT	2,60 %	USA
Alphabet Inc.	IT	2,10 %	USA
Blackrock LTPC	Private Equity	2,00 %	USA
PBU Bolig P/S	Ejendomme	1,70 %	DK
Apple Inc.	IT	1,55 %	USA
VISA Inc.	IT	1,50 %	USA
UnitedHealth Group Inc.	Sundhed	1,45 %	USA
PBU Erhverv P/S	Ejendomme	1,29 %	DK
JP Morgan Infrastruktur	Infrastruktur	1,17 %	USA
ASML Holding NV	Industri	1,16 %	Holland
AIA Group Limited	Forsikring	1,06 %	Hong Kong
Novo Nordisk A/S	Sundhed	1,04 %	DK
Schneider Electric SE	Industri	0,98 %	Frankrig
S&P Global Inc.	Finans	0,98 %	USA
Nestle S.A.	Fødevareproduktion	0,93 %	Schweiz
Produktets samlede aktiver pr. 31.12.2023: 84 mia. kr.			

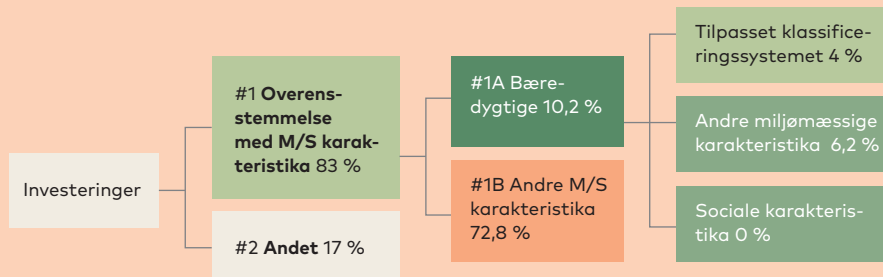
Hvilken andel udgjorde bæredygtighedsrelaterede investeringer?

83 % af produktet levede op til M/S karakteristika, med 17 % allokeret i Andre. Fordelingen vil fremgå af grafen på næste side.

Aktivallokering
beskriver andelen
af investeringer i
specifikke aktiver.

Hvad var aktivallokeringen?

#1 Overensstemmelse med M/S-karakteristika omfatter de af det finansielle produkts investeringer, der anvendes til at opnå de miljømæssige eller sociale karakteristika, der fremmes af det finansielle produkt.

#2 Andet omfatter de resterende investeringer i det finansielle produkt, som hverken er i overensstemmelse med de miljømæssige eller sociale karakteristika eller kan kvalificeres som bæredygtige investeringer.

Kategori **#1 Overensstemmelse med M/S-karakteristika** omfatter:

- Underkategori **#1A Bæredygtige** omfatter bæredygtige investeringer med miljømæssige eller sociale mål.
- Underkategori **#1B Andre M/S-karakteristika** omfatter investeringer, der er i overensstemmelse med de miljømæssige eller sociale karakteristika, og som ikke kan kvalificeres som bæredygtige investeringer.

Opgørelsen er lavet for investeringer pr. 31-12-2023.

er bæredygtige investeringer med et miljømål, der **ikke tager hensyn til kriterierne** for miljømæssigt bæredygtige økonomiske aktiviteter i henhold til forordning (EU) 2020/852.

Inden for hvilke økonomiske sektorer blev investeringerne foretaget?

Børsnoterede "green solutions" orienterede selskaber og udstedere af grønne obligationer inden for energi, industri og banker.

I hvilket omfang var de bæredygtige investeringer med et miljømål i overensstemmelse med EU-klassificeringssystemet?

Bidraget til miljømålet om modvirkning af klimaændringer eller tilpasning til klimaændringer.

- **Medførte det finansielle produkt investeringer i aktiviteter relateret til fossilgas og/eller atomenergi i overensstemmelse med EU-klassificeringssystemet?**

☐ Ja

☐ Inden for fossil gas

☐ Inden for atomkraft

☒ Nej

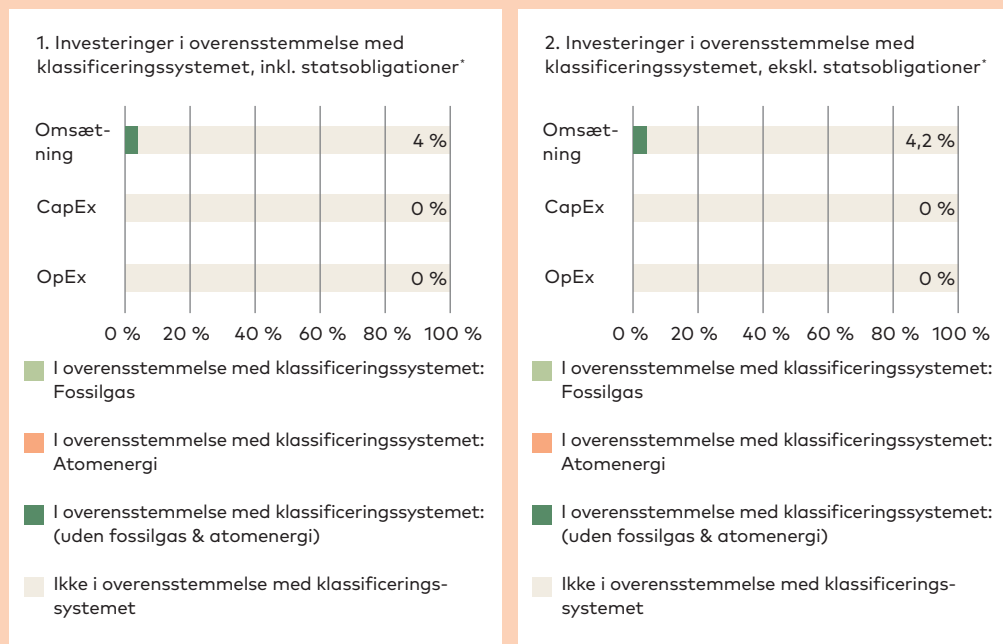
¹ Fossilgas- og/eller atomrelaterede aktiviteter vil kun være i overensstemmelse med EU-klassificeringssystemet, hvis de bidrager til at begrænse klimaændringer ("modvirkning af klimaændringer") og ikke i væsentlig grad skader noget EU-klassificeringsmål – se forklarende note i venstre margen. Kriterierne i deres helhed for økonomiske aktiviteter inden for fossilgas og atomenergi, der er i overensstemmelse med EU-klassificeringssystemet, er fastsat i Kommissionens delegerede forordning (EU) 2022/1214.

Mulighedsskabende aktiviteter gør det direkte muligt for andre aktiviteter at yde et væsentligt bidrag til et miljømål.

Omstillingsaktiviteter er aktiviteter, for hvilke der endnu ikke findes kulstoffattige alternativer, og som bl.a. har drivhusgas-emissionsniveauer, der svarer til de bedste resultater med klassificeringssystemet, udtrykkes som en andel af:

- **omsætning**, der afspejler andelen af indtægter fra de investeringsmodtagende virksomheders grønne aktiviteter
- **kapitaludgifter** (CapEx), der viser de grønne investeringer foretaget af investeringsmodtagende virksomheder, f.eks. med henblik på en omstilling til en grøn økonomi
- **driftsudgifter** (OpEx), der afspejler de investeringsmodtagende virksomheders grønne operationelle aktiviteter.

Diagrammerne nedenfor viser med grønt procentdelen af investeringer, der er i overensstemmelse med EU-klassificeringssystemet. Da der ikke findes nogen hensigtsmæssig metode til at bestemme overensstemmelsen med klassificeringssystemet for statsobligationer, viser det første diagram overensstemmelsen med klassificeringssystemet i forhold til alle det finansielle produkts investeringer, inkl. statsobligationer, mens det andet diagram kun viser overensstemmelsen med klassificeringssystemet i forbindelse med det finansielle produkts investeringer, ekskl. statsobligationer.

*Med henblik på disse diagrammer omfatter "statsobligationer" alle statsengagementer

● **Hvad var andelen af investeringer i omstillingsaktiviteter og mulighedsskabende aktiviteter?**

Der findes ingen troværdige data på dette.

● **Hvordan var procentdelen af investeringer, der var i overensstemmelse med EU-klassificeringssystemet, sammenlignet med foregående referenceperioder**

2022: 2 %

2023: 4 %

Hvad var andelen af bæredygtige investeringer med et miljømål, der ikke var i overensstemmelse med EU-klassificeringssystemet?

5,2 mia. kr. / 84,0 mia. kr. = 6,2 %

Hvilken andel udgjorde socialt bæredygtige investeringer?

Produktet har ikke foretaget socialt bæredygtige investeringer.

Hvilke investeringer blev medtaget under "Andre", hvad var formålet med dem, og var der nogen miljømæssige eller sociale minimumsgarantier?

"Andre" omfatter investeringer i danske stats- og realkreditobligationer, statsobligationer i udviklingslande og kontanter, som ikke er dækket af et socialt og miljømæssigt bæredygtighedsscreen. Alle investeringer skal leve op til PBU's ESG-rammer, herunder Politik for ansvarlig investering og aktivt ejerskab.

Hvilke foranstaltninger er der truffet for at opfylde de miljømæssige og/eller sociale karakteristika i referenceperioden?

- Porteføljen er blevet screenet med regelmæssige mellemrum for:
 - overholdelse af FN Global Compacts principper, herunder god ledelsespraksis
 - overholdelse af PBU's skattepolitik
- Der er gennemført aktivt ejerskab i form af dialog med udvalgte selskaber i porteføljen og stemt på alle selskabers generalforsamlinger. Detaljer i det aktive ejerskab fremgår af Rapport om Samfundsansvar på <https://pbu.dk/investeringer/ansvarlighed>
- Der er gennemført statusmøder med eksterne forvaltere, hvor ESG-rapportering er blevet gennemgået.

Hvordan klarede dette finansielle produkt sig sammenlignet med referencebenchmarket?

Produktet anvender ikke et referencebenchmark med henblik på miljømæssige og sociale karakteristika.

Reference-benchmarks er indekser til måling af, om det finansielle produkt opnår de miljømæssige eller sociale karakteristika, det fremmer.

Pædagogernes Pension
Sundkrogsgade 13
2100 København Ø
Telefon 70 11 20 11
pbu.dk

pbu
Pædagogernes
Pension